

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Srovnání majetkového práva manželského v České republice a v Ruské federaci

Tatiana Bibenina

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tatiana Bibenina

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Srovnání majetkového práva manželského v České Republice a v Ruské Federaci

Název anglicky

Comparison of matrimonial property law in the Czech Republic and the Russian Federation

---

Cíle práce

Bakalářská práce „Srovnání majetkového práva manželského v České Republice a v Ruské Federaci“ je rozdělena do dvou částí.

Cílem bakalářské práce je na základě rozboru platné právní úpravy provést vyhodnocení zkoumání uvedené problematiky se zaměřením na historický vývoj a právní úpravu společného majetku manželů v České Republice a v Ruské Federaci.

Cílem praktická částí práce je porovnání majetkového společenství manželů v těchto obou státech. Dále zjistit, jak je regulován institut majetkového práva manželského v České Republice a v Ruské Federaci a vymežit shody a odlišnosti právní úpravy daného právního institutu v Česku a v Rusku.

Metodika

V teoretické části bakalářské práce budou popsány a vysvětleny základní pojmy související s institutem manželství a s úpravou společného jmění manželů v českém právu a v ruském právu (manželství, manželské vztahy, společné vlastnictví manželů atd.). Při analýze výkladů bude použita především metoda deskripce.

Při zpracování bakalářské práce bude provedena rešerše zákonů, odborné literatury i soudní praxe – judikatury. V tomto případě bude uplatněna metoda analýzy dat.

V rámci této práce bude provedeno srovnání předpokladů vzniku a zániku majetkového společenství manželů, srovnání zákonné úpravy a správy jejich společného jmění a srovnání smluvní modifikace společného jmění manželů v České Republice a v Ruské Federaci. Proto bude použita komparativní (srovnávací) metoda, a to i v návaznosti na praktické případy.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

majetkové právo, manželská smlouva, manželství, rodinné právo, společné jmění manželů, společné jmění zákonné, správa majetku, vylučný majetek, vypořádání společného jmění manželů, zánik společného jmění manželů

Doporučené zdroje informací

DVOŘÁK, Jan. Majetkové společenství manželů. Praha: ASPI Publishing, 2004. 263 s. ISBN 80-86395-70-7

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ЗАГОРОВСКИЙ, Александр. Курс семейного права. Одесса: Типография акционерного Южнорусского печатного дела, 1909. 573 с. ISBN 5-8078-0091-5

Закон № 223/1995 Собрание законодательства Российской Федерации Семейный кодекс, с последними изменениями

Закон № 4462-1/1993 Российская газета Основы законодательства Российской Федерации о нотариате, с последними изменениями

Закон № 51/1994 Собрание законодательства Российской Федерации Гражданский кодекс часть 1, с последними изменениями

Конституция Российской Федерации от 12.12.1993. Собрание законодательства Российской Федерации

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Michal Reichert, DiS.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 22. 9. 2020

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Srovnání majetkového práva manželského v České republice a v Ruské federaci“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. března 2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Michalu Reichertovi, DiS., za cenné připomínky a vstřícnou pomoc při zpracování.

Srovnání majetkového práva manželského v České republice a v Ruské federaci

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá porovnáním právní úpravy společného jmění manželů v České republice a v Ruské federaci.

Komparativní práce vymezuje odlišnosti i shody zejména se zaměřením na režim zákonného společného jmění manželů. V první části textu je stručně uveden historický vývoj, který měl značný vliv na tvorbu právních norem v obou státech, a základní české a ruské právní předpisy upravující společné vlastnictví manželů. Práce obsahuje vymezení základních pojmů, principů a ustanovení, které se týkají vzniku a předmětu společného jmění manželů a jeho správě v zákonném režimu, a některých ustanovení týkajících se smlouveného režimu, zániku a vypořádání majetkového společenství manželů. V bakalářské práci je uvedena soudní praxe, včetně specifických situací, kdy je např. jeden z manželů podnikatelem.

Výsledky této práce umožňují porovnat právní regulace jednoho z důležitých právních institutů, majetkového společenství manželů, se kterými se lidé nejčastěji setkávají během života, a zjistit, nakolik jsou právní úpravy obou států individuální a v čem mají shodné rysy.

Klíčová slova: majetkové právo, manželská smlouva, manželství, rodinné právo, společné jmění manželů, společné jmění zákonné, správa majetku, výlučný majetek, vypořádání společného jmění manželů, zánik společného jmění manželů

Comparison of matrimonial property law in the Czech Republic and the Russian Federation

Abstract

This bachelor thesis deals with the comparison of the legal regulation of joint property of spouses in the Czech Republic and in the Russian Federation.

The comparative work defines differences and similarities, mainly, focusing on the regime of legal joint property of spouses. The text of the thesis at the beginning briefly presents the historical development, which had a significant impact on the creation of legal norms in both states. The text of the bachelor's thesis contains the basic Czech and Russian legal regulations that regulate the common property of spouses. The thesis contains the definition of basic concepts, principles and provisions that relate to the origin and subject matter of the spouses' joint property, its administration in the law of the regime, as well as some provisions concerning the agreed regime and the termination and settlement of common property of spouses. The bachelor's thesis presents court practice, including some specific situations where one spouse is an entrepreneur.

The results of this work allow to compare the legal regulations of one of the important legal institutes of the property community of spouses, which people most often encounter during life, and find out how much the legislation of each state is individual or in what has similar features.

Keywords: common law property, common property of spouses, exclusive property, family law, law of property, marriage contract, marriage, property management, settlement of joint property of spouses, termination of joint property of spouses

Obsah

1 Úvod	3
2 Cíl práce a metodika.....	5
2.1 Cíl práce	5
2.2 Metodika	5
3 Historie a vývoj institutu manželského majetkového práva v České republice a v Ruské federaci	6
3.1 Historický vývoj manželského práva v Ruské federaci.....	6
3.2 Historický vývoj manželského práva v České republice	10
4 Vznik majetkového společenství manželů	14
4.1 Vznik majetkového společenství manželů v českém právu.....	14
4.2 Vznik majetkového společenství manželů v ruském právu.....	15
5 Zákonná úprava společného jmění manželů	17
5.1 Vymezení předmětu společného jmění manželů v českém právu	17
5.1.1 Aktiva společného jmění manželů.....	17
5.1.2 Pasiva společného jmění manželů	20
5.1.3 Výlučný majetek manželů	22
5.2 Vymezení předmětu společného jmění manželů v ruském právu	25
5.2.1 Aktiva společného jmění manželů.....	26
5.2.2 Pasiva společného jmění manželů	29
5.2.3 Výlučný majetek manželů	31
6 Správa společného jmění manželů	34
6.1 Správa společného jmění manželů v českém právu.....	34
6.2 Správa společného jmění manželů v ruském právu.....	35
7 Smluvní modifikace majetkového společenství.....	37
7.1 Předmanželské smlouvy – česká úprava.....	37
7.2 Předmanželské smlouvy – ruská úprava.....	38
8 Zánik a vypořádání společného jmění manželů.....	41

8.1	Zánik a vypořádání společného jmění manželů – česká úprava	41
8.2	Zánik a vypořádání společného jmění manželů – ruská úprava.....	43
9	Srovnání úpravy majetkového společenství manželů v českém právu a v ruském právu	45
9.1	Srovnání předpokladů vzniku a zániku majetkového společenství manželů	45
9.2	Srovnání zákonné úpravy společného jmění manželů	47
9.3	Srovnání správy společného jmění manželů	49
9.4	Srovnání smluvní modifikace majetkového společenství manželů.....	50
10	Závěrečné shrnutí.....	51
11	Seznam použitých pramenů a literatury	53
12	Přílohy.....	59
	Příloha A Глава 7. Законный режим имущества супругов	59

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
RF	Ruská federace
NOZ	Nový občanský zákoník
OZ	Občanský zákoník
RZ	Rodinný zákoník
SJM	Společné jmění manželů

1 Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku srovnání majtkového práva manželského v České republice a v Ruské federaci. Jak název práce napovídá, jejím hlavním cílem je poskytnout komplexní přehled právních úprav manželského majetku v těchto dvou státech. Téma je aktuální, protože je uzavírání sňatků součástí běžného života lidí. V roce 2019 bylo dle informací na webových stránkách Českého statistického úřadu uzavřeno 47,1 tisíc manželství¹. V Rusku dle informací Federální státní statistické služby v roce 2020 dosáhl počet registrací manželství téměř 917 tisíc, což je o 24 tisíc více než před rokem². Lidé uzavírají manželství, přestože si nejsou plně vědomi manželských práv a povinností, právního režimu majetku získaného v době manželství, právních důsledků v případě, kdy jeden z manželů podniká, apod. Podobná právní nevědomost často vede k různým nepříjemným životním situacím, včetně soudních sporů týkajících se majetku.

První obecná část práce (kapitola 3) se zabývá stručným popisem vzniku a vývoje institutu společného jmění manželů v České republice a v Ruské federaci a uvedením hlavních právních předpisů upravujících právní vztahy vznikající uzavřením manželství. Druhá část (kapitola 4 a 5) je věnována zákonnému režimu společného majetku manželů v právních systémech České republiky a Ruské federace. V kapitole 4 je popsán vznik společného jmění manželů v obou státech, zatímco v páté kapitole je uveden předmět majtkových vztahů mezi manžely.

V bakalářské práci je s ohledem na právní aspekty v Česku a v Rusku podrobně analyzován zákonný režim a je detailně vysvětleno, jaký majetek je součástí společného jmění manželů (aktivní majetek a pasivní majetek) a co do něj nepatří (výlučný majetek osob). Šestá kapitola uvádí, jak mohou manželé nakládat se svým majtkem a jaká omezení se v této věci nacházejí v českých a v ruských právních předpisech. Další část (kapitola 7) je zaměřena na modifikaci společného jmění manželů pomocí uzavírání předmanželských smluv, což odpovídá hlavnímu principu občanského práva

---

¹ Český statistický úřad. *Pohyb obyvatelstva 1.–3. čtvrtletí 2019* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvatelstva-1-3-ctvrtleti-2019>

² ТАСС. *Число разводов в России снизилось на 56 тыс. за 2019 год* [online]. [цит. 2020-03-07]. Доступно на: <https://ria.ru/20200214/1564725046.html>

– dispozitivnosti. V poslední části práce (kapitola 8) jsou pečlivě prozkoumány možnosti zániku a vypořádání společného jmění manželů.

Vzhledem k tomu, že teoretická část práce obsahuje pouze fundament zkoumané problematiky, praktická část (kapitola 9) je zaměřena na zdůraznění rozdílů mezi českou a ruskou úpravou majetkového společenství manželů a popis jejich shody. Závěrem jsou stručně zhodnocena zjištění uvedená v obou částech bakalářské práce.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Bakalářská práce „Srovnání majetkového práva manželského v České republice a v Ruské federaci“ je rozdělena do dvou částí. První, teoretická část je věnována vědeckému zkoumání uvedené problematiky. Cílem je prozkoumat historický vývoj a právní úpravu společného majetku manželů v České republice a v Ruské federaci. Druhá, praktická část je zaměřena na porovnání majetkového společenství manželů v těchto státech.

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak je regulován institut majetkového práva manželského v České republice a v Ruské federaci a vymezit shody a odlišnosti právní úpravy daného právního institutu v Česku a v Rusku.

2.2 Metodika

V teoretické části bakalářské práce budou popsány a vysvětleny základní pojmy související s institutem manželství a s úpravou společného jmění manželů v českém a ruském právu (manželství, společné vlastnictví manželů atd.). Při analýze výkladů bude použita především metoda deskripce. Při zpracování bakalářské práce bude provedena rešerše zákonů, odborné literatury i soudní praxe – judikatury. V tomto případě bude uplatněna metoda analýzy dat.

V rámci práce bude provedeno srovnání vzniku a zániku majetkového společenství manželů, srovnání zákonné úpravy a správy jejich společného jmění a srovnání smluvní modifikace společného jmění manželů v České republice a v Ruské federaci. Použita bude komparativní (srovnávací) metoda, a to i v návaznosti na praktické případy.

3 Historie a vývoj institutu manželského majetkového práva v České republice a v Ruské federaci

3.1 Historický vývoj manželského práva v Ruské federaci

Právní regulace institutu manželského majetkového práva v Rusku nebyla jednoznačná, a tak ani naplňování práv a povinností manželů v různých historických obdobích nebylo shodné.

V Kyjevské Rusi právní režim společného jmění manželů záležel na tom, v jaké formě bylo uzavřeno manželství. Když nějaký ženich ukradl nebo koupil nevěstu, ta pravděpodobněji neměla žádná práva na společné jmění ani vlastní majetek. Takové pravidlo neplatilo v případě, kdy se manželství uzavřelo ústní smlouvou mezi rodinami ženicha a nevěsty. Nevěsta měla vlastní majetek, například oblečení, klenoty a někdy i malý pozemek³, kterému se v Rusku říká „*pridannoje*“ i dnes, ačkoliv už tento pojem pozbyl právní význam.

Po přijetí křesťanství v Rusku v roce 988 víra značně působila i na institut manželství. V této době začíná být sňatek monogamní, poprvé se objevuje něco podobného společnému jmění manželů a definice sňatku už je zapsaná na stránkách Kormchej knihy (Nomokánon)⁴. V souladu s Nomokánonem se manžel nemusel řídit jměním, které se nacházelo ve vlastnictví manželky, bez jejího souhlasu. Vdova měla právo na část společného jmění⁵. Výše uvedené označovalo omezený režim společného vlastnictví manželů.

Sbírka právních norem v Kyjevské Rusi – Ruská pravda – předpokládala rozdílné vlastnictví manželů. Manželka měla své vlastní jmění a manžel v případě splácení dluhu mohl čerpat jen z vlastního majetku. Voprosanije Kirikovo zdůrazňuje předpis o důvodu

---

³ НЕВОЛИН, К. *Полное собрание сочинений Том 3. История российских гражданских законов. Часть 1. Введение и книга первая о союзах семейственных.* 1857, с. 46.

⁴ ЗАХАРОВ, А. *Историческое развитие правового регулирования имущественных отношений супругов в российском праве.* 2014, с. 61.

⁵ МОМОТОВ, В. *Формирование русского средневекового права в IX-XIV вв.* 2003, с. 179–188.

ke zrušení manželství – pokud bude manžel utrácet peníze nebo jiné věci, které vlastní jeho manželka⁶.

Od 18. století se společné jmění manželů skládá ze dvou složek:

- vlastnictví, které se používalo na společné cíle;
- vlastnictví, které bylo získáno v době manželství⁷.

Bojarská věta 21. 2. 1679 stvrdila, že manželé nemohou prodávat nebo zakládat manželčiny votčiny nebo jinak tlačít na manželky, aby své votčiny prodaly⁸. Na přelomu 17. a 18. století v době vlády Petra I. Velikého se začalo reformovat manželské právo. Kanonické normy pomalu ztrácejí svůj význam a platí jen při svatebním obřadu. Ke konci 17. století vláda oficiálně posiluje rozdílná práva každého z manželů na různé části jmění. Manžel má práva na koupené votčiny, a manželka na majetek, který dostala při uzavření manželství („*pridannoje*“)⁹. V roce 1763 Senát stanovil, že prodej manželovy nemovitosti manželkou je nelegální. Tento zákaz byl zrušen v roce 1825¹⁰. Až roku 1835, kdy byla schválena Sbírka zákonů Ruské říše (dále jen „SZRŘ“), byla stanovena zásada rozdílnosti jmění manželů¹¹. V článku 109 SZRŘ bylo zakotveno, že „*sňatkem se netvoří režim společného jmění manželů, každý z nich má možnost mít a znovu kupovat vlastní oddělený majetek*“. Manžel byl podle zákona povinen svou manželku podporovat¹². Tato povinnost se zrušovala, pokud manželka neplnila své povinnosti, například, nenásledovala osobně svého manžela. Od začátku 20. století byla SZRŘ doplněna doložkou, na jejímž základě si manželka zachovala právo na výživné, i když se vyhýbala společnému životu se svým manželem, pokud to soud shledal nesnesitelným zaviněním manžela. „*Pridannoje*“ bylo dle

---

⁶ ЗАГОРОВСКИЙ, А. *Курс семейного права*. 1909, с. 249–250.

⁷ ЗАХАРОВ, А. *Историческое развитие правового регулирования имущественных отношений супругов в российском праве*. 2014, с. 62.

⁸ СЛЕПАКОВА, А. *Правоотношения собственности супругов*. 2005.

⁹ ЗАХАРОВ, А. *Историческое развитие правового регулирования имущественных отношений супругов в российском праве*. 2014, с. 62.

¹⁰ АЛЕКСЕЕВ, А. *Правовое регулирование имущественных отношений супругов в Российской империи*. 2007, с. 24.

¹¹ Свод Законов Российской Империи [online]. [цит. 2020-09-16]. Доступно из КонсультантПлюс: <https://civil.consultant.ru/code/>

¹² čl. 106 SZRŘ

SZRŘ zvláštním vlastním majetkem manželky¹³ včetně nemovitosti, které jí byly koupeny, zděděny nebo pořízeny jiným zákonným způsobem v době manželství¹⁴.

Na konci 19. st. a na začátku 20. st. nadále existoval právní režim rozdílného vlastnictví manželů, „ приданное “ vlastnila jen manželka, každý z manželů disponoval svým osobním majetkem i bez souhlasu toho druhého. Manželé měli právo mezi sebou uzavírat jakékoli úplatné a bezúplatné smlouvy. Jeden z manželů nebyl zodpovědný za závazky a dluhy druhého v osobním vlastnictví¹⁵. S ohledem na výše uvedené manželství formovalo společné jmění manželů, které se nemuselo používat k pokrytí dluhů každého z manželů. V SZRŘ neexistoval smluvní režim společného jmění manželů, jen byla možnost uzavírat mezi sebou různá ujednání¹⁶.

Únorová buržoazní revoluce a Velká říjnová socialistická revoluce zničily systém manželských a rodinných vztahů, které se v ruské společnosti vyvíjely po staletí. Klíčovou ideologickou tezí jak bolševiků, tak jejich politických oponentů bylo ustanovení sociální zbytečnosti a dokonce škodlivosti rodiny. V prosinci 1917 byly schváleny dva normativní právní akty – vyhlášky Ústředního výkonného výboru a Rady lidových komisařů RSFSR, „o občanském sňatku, o dětech a vedení knih o aktech osobního stavu“ a „o rozvodu“, které se následně staly prvními dokumenty kodexu zákonů o občanském stavu, manželství, rodině a zákoně o opatrovnictví, sbírka uzákonění (dále jen „Su.“), přijatého v roce 1918 (dále jen „kodex“). Kodex stanovil zásadu rozdílnosti společného jmění manželů. Tuto zásadu upevnila kogentní právní norma v článku 105: „...*manželství nevytváří společenství majetku manželů, manžel nemá právo užívat a spravovat majetek své manželky a nemůže takové právo na základě manželské smlouvy získat*“¹⁷. Nebylo možné změnit stanovený režim na základě dohody mezi manželi.

Kodex RSFSR o manželství, rodině a opatrovnictví, Su. (dále též jen „kodex o manželství“ nebo jen „kodex“), který vstoupil v platnost dne 1. 1. 1927, zrušil oddělený režim majetku manželů a ustanovil režim společného jmění manželů jako základní právní

---

¹³ čl. 109 SZRŘ

¹⁴ čl. 110 SZRŘ

¹⁵ КАРТАВЕНКО, Т. *История регулирования имущественных отношений супругов в России*. 2010, с. 7.

¹⁶ čl. 116–117 SZRŘ

¹⁷ Кодекс законов об актах гражданского состояния, Брачном, Семейном и Опекунском праве от 16.09.1918, СУ РСФСР [online]. [цит. 2020-09-16]. Доступно из Исторические материалы: <http://istmat.info/node/31624>

režim majetku manželů¹⁸. Právní norma se rozšířila pouze na majetek získaný během manželství, ale předmanželský majetek zůstal samostatným majetkem každého z manželů¹⁹. Smluvní režim úpravy manželského majetku v zákoně neexistoval. Tato zásada společného jmění manželů platí v ruském právním systému od konce roku 1926 dodnes.

Článek 12 základu legislativy Ruské sovětské federativní socialistické republiky a svazových republik o manželství a rodině, č. 2834-VII Zprávy Nejvyššího sovětu (dále jen „ZpNS“), od 1. 10. 1968 zajistil rovnost podílů na rozdělení společného jmění manželů a možnost soudu „*ustoupit od počátku rovnosti podílů manželů při zohlednění zájmů nezletilých dětí nebo zájmů jednoho z manželů*“²⁰.

V roce 1969 byl přijat kodex manželství a rodiny Ruské sovětské federativní socialistické republiky, ZpNS (dále též jen „kodex manželství a rodiny“ nebo jen „kodex“) – přímý předchůdce současného zákona o rodině Ruské federace. Na základě čl. 17 kodexu jsou práva a povinnosti manželů generovány pouze manželstvím, které je uzavřeno na úřadě (sňatková kancelář)²¹. Majetek, který manželé získali během manželství, je jejich společným vlastnictvím, a proto mají stejná vlastnická práva, práva užívat a nakládat s tímto majetkem²². V případě rozdělení majetku, který je ve společném vlastnictví manželů, se jejich podíly považují za rovnocenné a soud určí položky, které mají být převedeny na každého z manželů. Pro požadavek na rozdělení majetku, který je společným majetkem rozvedených manželů, se stanoví tříletá promlčecí lhůta²³. Majetek, který patřil manželům před sňatkem, jakož i majetek, který během manželství obdrželi jako dar nebo zděděním, je osobním majetkem každého z nich. Podle povinností jednoho z manželů může být exekuce uložena pouze na jeho osobní majetek a na podíl na společném majetku

---

¹⁸ Кодекс законов о браке, семье и опеке от 19.11.1926, СУ РСФСР [online]. [цит. 2020-09-16].
Доступно из Гарант.ру: <http://base.garant.ru/71270856/>

¹⁹ čl. 10 kodexu

²⁰ Основы законодательства Союза ССР и союзных республик о браке и семье № 2834-VII от 27.06.1968, Ведомости ВС СССР [online]. [цит. 2020-09-16]. Доступно из Электронный фонд правовой и нормативно-технической документации: <http://docs.cntd.ru/document/9003868>

²¹ Кодекс о браке и семье РСФСР от 30.07.1969, Ведомости ВС РСФСР [online]. [цит. 2020-09-16].
Доступно из Законы, Кодексы и нормативно-правовые акты Российской Федерации: <https://legalacts.ru/kodeks/kodeks-o-brake-i-seme-rsfsr-utv/>

²² čl. 20 kodexu

²³ čl. 21 kodexu

manželů, který by mu byl způsoben rozdělením majetku²⁴. Tento zákon nestanovil možnost změnit právní režim majetku manželů uzavřením manželské smlouvy.

V roce 1996 kodex manželství a rodiny nahradil federální zákon č. 223/1995, rodinný zákoník Ruské federace, Sbirka zákonů (dále jen „rodinný zákoník“ nebo „RZ“; dále jen „Sb.“), který zachoval výše uvedené zásady se zavedením novel, které budou vysvětleny v následujících kapitolách²⁵.

3.2 Historický vývoj manželského práva v České republice

Vývoj manželského práva v Česku nebyl jednoznačný. Je známo, že na rozvoj evropského práva měly silný vliv zásady římského práva, šlo o tzv. recepci římského práva. Stieber však tvrdí, že význam pro rozvoj a uspořádání majetkových vztahů mezi manželi má jen různost historických aspektů v různých společenstvích²⁶. Oproti tomu Blažke uvádí, že právní úprava těchto vztahů se řídí normami římského práva a stát bere v úvahu manželsko-právní vztahy jen co se týče majetku. Osobní vztahy mezi manželem a manželkou upravuje církev²⁷. Římské právo tak sice značně ovlivnilo závazkové právo, ale právo manželské upravovaly výrazněji zvykové normy.

Do 11. století se v českých zemích sňatek uzavíral stejným způsobem jako v Kyjevské Rusi – pomocí smluvních vztahů, které vznikaly při koupi ženy a uplacení muže její rodinou pomocí „věna“²⁸. S přijetím křesťanství se smysl manželství změnil. Kanonické právo silně působilo na rodinu a rodinný život. Hlavními principy byly monogamie, věrnost a nerozlučitelnost manželství, pojetí sňatku jako svátosti²⁹. První známý soubor norem, který upravoval i rodinné vztahy na českém území, je Břetislavův dekret z roku 1039. Dekret zakotvil výše uvedené principy a stanovil církevní formu sňatku. Ve 13. století bylo dekretem o sňatkové reformě upřesněno, že sňatek musel být zapsán do matriky, čímž místní vláda bojovala s tajným uzavíráním manželství. Budoucí manželka měla věno, které se dělilo na majetek, který jí poskytovala její rodina a se kterým

---

²⁴ čl. 22 kodexu

²⁵ Федеральный закон № 223/1995 Собрание законодательства РФ Семейный кодекс Российской Федерации [online]. [цит. 2020-10-08]. Доступно из КонсультантПлюс: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_8982/d431b248afe31c49fd597b5beb10122ca74df291/

²⁶ DVOŘÁK, J. *Majetkové společenství manželů*. 2004, s. 54.

²⁷ Tamtéž, s. 54.

²⁸ SCHMIER, P. *Vývoj institutu manželství a jeho reflexe společenských proměn*. 2016, s. 20.

²⁹ KOPIČKOVÁ, B. *Tajné zásnuby a sňatky ve středověkých Čechách*. 1996, s. 7.

mohl manžel nakládat, a majetek, který jí zůstane v případě smrti manžela („vdovské věno“) ³⁰. Manželka mohla disponovat společným jměním, které bylo ve formě bezpodílového spoluvlastnictví, jen se souhlasem hlavy rodiny, ale konkrétní rozsah jejích práv není jednoznačně řešen ³¹. V 16. století se po náboženské revoluci vliv církve na rodinu začal zmírňovat. Manželský patent Josefa II. č. 117/1783 Sb. z. s. stanovil, že pouze světské soudy mají v gesci záležitosti týkající se sporů mezi manželi. Patent prohlásil manželství za občanskou smlouvu, jejíž vznik, změna i zánik mají být upraveny na zákonné úrovni ³².

Druhý známý soubor právních norem občanského práva, Všeobecný zákoník občanský č. 946/1811 Sb. z. s. („Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch“, dále jen „ABGB“), byl přijat dne 1. 6. 1811 s platností od 1. 1. 1812 ³³. Tento zákoník byl účinný až do roku 1950. Zákon rozlišoval manželskou smlouvu a smlouvu svatební. Manželskou smlouvou se uzavírá manželství a svatební se stanoví majetkové společenství manželů a jejich práva a povinnosti ³⁴. Ustanovení o správě a požívání původního nebo nabytého jmění ³⁵ uvádí, že manželé mohou nakládat jen s vlastním majetkem, s nímž vstupovali do manželství, a společné jmění nebo nezakládalo, nebo do něj byla vkládána pouze část jejich vlastního majetku. Dle zákona měli manželé právo uzavírat mezi sebou darovací smlouvu ³⁶.

Politické změny a vznik československého státu vyvolaly i změny ve společenství. Přežití zákony o rodině nemohly odpovídat novým požadavkům lidí. Tato situace byla vyřešena přijetím tzv. rozlukového zákona, tedy zákona č. 320/1919 Sb. z. a n., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské o rozluce a o překážkách manželství (dále jen „rozlukový zákon“ nebo „RZ“). Tento zákon upravoval formu uzavření manželství. Pokud byl sňatek uzavřen v civilní formě, církevní

---

³⁰ MALÝ, K., SIVÁK, F. *Dějiny státu a práva v Československu*. 1988.

³¹ KADLECOVÁ, M., SCHELLE, K., VESELÁ, R., VLČEK, E. *Dějiny českého soukromého práva*. 2007, s. 89.

³² KNOLL, V., SCHELLE, K., VOJÁČEK, L. *České právní dějiny*. 2010, s. 456.

³³ Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., Obecný zákoník občanský [online]. [cit. 2020-09-17]. Dostupné z beck-online^{start}: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna>

³⁴ § 1177–1178 ABGB

³⁵ § 1237 a násl. ABGB

³⁶ § 1246 ABGB

svatba měla jen obřadový smysl, pokud tomu bylo naopak, nebylo třeba uzavírat sňatek civilní³⁷.

Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném (dále jen „zákon o právu rodinném“ nebo „ZOPR“)³⁸, stanovil, že přípustná je jen obligatorní forma sňatku – zakotvil tím zásadu rovnoprávnosti mezi manželi³⁹. Novelou ZOPR byla právní norma, která formovala zákonné společenství majetkové (dále jen „ZSM“). Režim ZSM vznikl jen uzavřením manželství a do takového jmění spadalo všechno, co manželé nabyli za dobu trvání svého manželství. Součástí ZSM nebyl majetek pořízený darem a majetek vlastněný už před manželstvím⁴⁰. Progresivní byla norma, která povolila manželům sjednat si pomocí manželské smlouvy jiný obsah zákonného společného jmění⁴¹. Výše podílu manželského spoluvlastnictví byla stejná bez ohledu na to, zda manželé pracovali, nebo se starali o děti⁴².

Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. (dále jen „občanský zákoník“ nebo „OZ“) upravoval společenské vztahy téměř padesát let. Manželská práva a povinnosti byly přesunuty z ZOPR do OZ s rozdílem, který se týkal bezpodílového spoluvlastnictví. Předtím byl schválen nový zákon o rodině č. 94/1963 Sb., který nepřinášel velké změny do oblasti úpravy rodinných vztahů. Zákon č. 234/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, doplnil možnost uzavření sňatku pomocí církevního obřadu. V tu dobu je manželství dobrovolným souhlasem muže a ženy, který musí být zaregistrován před obecním úřadem.

Velké změny přinesla novela zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník č. 509/1991 Sb., která zachovala a upevnila princip smluvní úpravy manželského majetku. Zákonem č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, bylo zrušeno bezpodílové spoluvlastnictví manželů. Předchozí právní úprava byla nahrazena právním institutem společného jmění manželů. Od této doby

---

³⁷ ROUČEK, F., SEDLÁČEK J., a spol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. 193, s. 595.

³⁸ Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném [online]. [cit. 2020-09-17]. Dostupné z [Zákony pro lidi: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-265](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-265)

³⁹ § 15 ZOPR

⁴⁰ § 22 ZOPR

⁴¹ § 29 ZOPR

⁴² § 26 odst. 2 ZOPR

jsou bezpodílové spoluvlastnictví a společné jmění manželů dvě různé právní oblasti, ačkoliv mají shodné rysy⁴³.

Další právní regulace majetkového společenství manželů v České republice v současné době bude prozkoumána s ohledem na změny, které nastaly s platností nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. od 1. 1. 2014 (dále jen „nový občanský zákoník“ nebo „NOZ“)⁴⁴.

---

⁴³ ŠARMAN, J. *Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely*. 2006, s. 19. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1803/2000 ze dne 26.09.2000.

⁴⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník [online]. [cit. 2020-10-08]. Dostupné z *Zákony pro lidi*: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#cast2-hlava1>

4 Vznik majetkového společenství manželů

4.1 Vznik majetkového společenství manželů v českém právu

Část druhá nového občanského zákoníku je věnovaná právní regulaci institutu manželství. Dle NOZ je vznik majetkového společenství manželů spojen s uzavřením manželství způsobem stanoveným jen zákonem. Manželství je v českém právu definováno jako trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví občanský zákon⁴⁵. Hlavními zásadami jsou svoboda uzavření manželství, úplný projev vůle, vzájemný souhlas muže a ženy a formální náležitosti státního obřadu (veřejnost, slavnost, přítomnost dvou svědků)⁴⁶. Institut manželství v České republice doplňuje institut registrovaného partnerství. Do partnerství mohou vstoupit nejen osoby opačného pohlaví, ale i osoby stejného pohlaví, jak říká zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství (dále jen „zákon o partnerství“)⁴⁷. Partnerství má stejné zásady s jednou mimořádnou výjimkou, že osoby vstupující do partnerství jsou stejného pohlaví⁴⁸.

České právo rozlišuje dvě formy sňatku: občanský sňatek, který je uzavřen před orgánem veřejné moci, a církevní sňatek, který je uzavřen před orgánem církve⁴⁹. NOZ upravuje další zákonné podmínky, z nichž vyplývá, v jakých případech sňatek vůbec nemůže být uzavřen. Mezi takové překážky patří:

- nezletilost osoby, která není plně svéprávná (výjimečně může soud povolit uzavření sňatku nezletilému staršímu 16 let);
- omezená svéprávnost;
- jiné platné manželství nebo registrované partnerství na území ČR nebo v zahraničí (princip monogamie);
- příbuzenství v přímé linii, mezi sourozenci, a příbuzenství vzniklé osvojením;
- poručenství nebo pěstounství⁵⁰.

---

⁴⁵ § 655 NOZ

⁴⁶ § 656 NOZ

⁴⁷ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství [online]. [cit. 2020-10-08]. Dostupné z Zákony pro lidi: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115#cast1>

⁴⁸ čl. 2 odst. 1 zákona o partnerství

⁴⁹ § 657 NOZ

⁵⁰ § 672 až § 676 NOZ

Do společného jmění spadá všechno, co mají manželé, má majetkovou povahu a není to vyloučeno z právního poměru⁵¹. Společný majetek manželům vzniká jen v době trvání jejich manželství a se zánikem manželství zaniká⁵². NOZ přímo upravuje režimy SJM a rozlišuje zákonný režim, smluvní režim a režim stanovený rozhodnutím soudu⁵³. Zákonný režim znamená, že majetek nabytý jedním nebo oběma manžely za trvání manželství je součástí SJM⁵⁴. Pokud manželé chtějí ujednat jiný režim majetku než zákonem stanovený, musejí dle § 716 odst. 1 NOZ uzavřít smlouvu.

4.2 Vznik majetkového společenství manželů v ruském právu

Federální zákon č. 51/1994 Sb., občanský zákoník část první (dále jen „občanský zákoník“ nebo „OZ“), stanoví, že společné jmění manželů v Ruské federaci vzniká jen uzavřením manželství⁵⁵. V ruských právních normách není jasně vymezena definice manželství, ale jsou tam závazné předpoklady důležité pro uzavření sňatku i ty, které mu brání. Podmínky pro uzavření manželství jsou zakotveny v rodinném zákoníku. Patří mezi ně vzájemný dobrovolný souhlas muže a ženy a dosažení manželského věku⁵⁶. V Rusku může být sňatek registrován jen mezi osobami staršími 18 let, ale ve výjimečných případech mohou orgány místní správy povolit uzavření manželství osobám starším 16 let. Existuje zde další zákonná výjimka, která umožňuje registrovat sňatek nezletilým mladším 16 let věku⁵⁷. Každý subjekt federace může přijmout svůj vlastní zákon stanovující věk manželství. Taková norma existuje, protože je Ruská federace mnohonárodnostní stát, kde žijí i národy, jimž náboženství dovolí uzavírat manželství v mladých letech. Ruská legislativa neobsahuje ustanovení výslovně zakazující manželství osob stejného pohlaví, ale články 1 a 12 RZ neumožňují jiné formy manželství než mezi mužem a ženou.

Zákon uznává pouze jednu formu manželství. Občanský sňatek musí být zaregistrován před orgánem registrace aktů osobního stavu⁵⁸. Jen taková forma sňatku je

---

⁵¹ § 708 NOZ odst. 1

⁵² Tamtéž.

⁵³ § 708 NOZ odst. 2

⁵⁴ § 709 NOZ odst. 1

⁵⁵ Федеральный закон № 51/1994 Собрание законодательства РФ Гражданский кодекс Российской Федерации часть 1 [online]. [цит. 2020-10-08]. Доступно из КонсультантПлюс: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5142/ec0c88d23cfe0b75563d574872c1457827b3607f/

⁵⁶ čl. 12 RZ odst. 1

⁵⁷ čl. 13 RZ odst. 1

⁵⁸ čl. 1 RZ odst. 2

legální. Rodinný zákon ve článku 14 uvádí okolnosti, které vylučují uzavření manželství mezi mužem a ženou:

- jiné platné manželství (princip monogamie);
- příbuzenství v přímé linii a mezi sourozenci;
- příbuzenství vzniklé osvojením;
- přiznání osoby soudem nezpůsobilé k právnímu jednání z důvodu duševní poruchy.

Veškerý majetek, který manželé nabyli během manželství, je jejich společným majetkem, pokud v manželské smlouvě není stanoven odlišný režim⁵⁹. Tuto právní normu potvrzuje rodinný zákoník ve článku 34.

V uvedených ustanoveních právních norem se jedná o zákonný režim společenství manželů. Zákonným režimem manželského majetku je režim jejich společného majetku⁶⁰. Manželé se mohou dohodnout na jiném rozsahu jmění – v takovém případě platí smluvní režim společného majetku manželů. Zákonný režim majetku manželů je platný, pokud manželská smlouva nestanoví jinak⁶¹.

---

⁵⁹ čl. 256 OZ odst. 1

⁶⁰ čl. 33 RZ odst. 1

⁶¹ čl. 33 RZ odst. 1

5 Zákonná úprava společného jmění manželů

5.1 Vymezení předmětu společného jmění manželů v českém právu

Část druhá nového občanského zákoníku vymezuje předmět společného jmění manželů. V českém právním systému do předmětu SJM patří veškerý majetek, který nabyli oba manželé nebo jeden z nich za celou dobu trvání manželství, a všechny jejich závazky s výjimkami stanovenými občanským zákoníkem. Do společného majetku nepatří závazky, které náleží výhradně jednomu manželovi, nebo závazky, které mu vznikly bez souhlasu druhého manžela. Součástí společného majetku jsou zisky manželů⁶², podíly v obchodní společnosti nebo družstvu⁶³, plat z pracovní nebo jiné výdělečné činnosti⁶⁴ a pohledávky z výhradního majetku⁶⁵. Všechny jiné zvláštnosti týkající se toho, co je odchylkou ze zákona, budou popsány dále v části práce věnované vyloučení ze společného jmění manželů. Každý z manželů má stejný podíl na společném vlastnictví, pokud zákon nestanoví jinak nebo se manželé jinak nedohodnou⁶⁶.

5.1.1 Aktiva společného jmění manželů

Nový občanský zákoník stanoví, že to, co patří osobě, tvoří její majetek. Jmění osoby tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů⁶⁷. Pojem „aktiva společného jmění manželů“ a pojmy s tím spojené zákon neuvádí, ale do majetku zahrnuje ty věci, a zohledňuje pohledávky, jiná práva a jiné peněžně ocenitelné hodnoty. Jmění osoby, které představuje veškerý její majetek, se označuje jako aktiva. Všechno, co osoba dluží jiné osobě, tvoří její pasiva. Jedinou zákonnou podmínkou pro vznik SJM je uzavření manželství. Důležitou podmínkou, že je věc užitelná a může být objektem občanskoprávních vztahů, je zásada *res extra commercium*, která znamená, že věc není vyloučena z civilního obchodování.

Ve dvou člancích NOZ jsou upravena aktiva společného majetku manželů, a to v § 711 a 709. Do SJM patří příjem, který každý z manželů získal během manželství v důsledku své pracovní a jiné činnosti, a to částky výdělků, platu, mzdy, zisku a jiných hodnot. Příjem se stává součástí SJM v okamžiku, kdy manžel nabyl možnost s ním

---

⁶² § 709 NOZ odst. 2

⁶³ § 709 NOZ odst. 3

⁶⁴ § 711 NOZ odst. 2

⁶⁵ § 711 NOZ odst. 3

⁶⁶ § 742 NOZ odst. 1 písm. a

⁶⁷ § 495 NOZ

nakládat. Usnesení Nejvyššího soudu z 29. 6. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1642/2004 vysvětluje, že mzda za vykonanou práci náleží jak podle zákona o mzdě č. 1/1992 Sb., tak podle zákoníku práce zaměstnanci a do SJM náleží jen vyplacená a převzatá mzda⁶⁸.

Pohledávky z výhradního majetku jednoho z manželů se stávají součástí SJM dnem splatnosti⁶⁹. V tomto případě vzniká otázka, co se stane, pokud jeden z manželů začal podnikat do uzavření manželství a pohledávka mu vznikla v této době, ale příjem dostal během manželství. Soudní praxe se opírá o rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1076/2006, ze dne 17. 6. 2008, který uvádí, že mzdová pohledávka manžela z doby před uzavřením manželství (stejně jako pohledávky manžela vzniklé před uzavřením manželství z jeho podnikatelské činnosti) je v době před uzavřením sňatku jeho výlučným majetkem a nepřestává jím být ani po uzavření manželství. Dojde-li k vyplacení této mzdy, resp. splnění takové pohledávky z podnikatelské činnosti, za trvání manželství, dochází k tomu, že za svoji výlučnou pohledávku – za svůj již před manželstvím nabytý výlučný majetek – manžel nabývá do výlučného vlastnictví peněžní prostředky v rozsahu splněné pohledávky, případně je-li pohledávka poukázána na jeho účet u peněžního ústavu, je pohledávka vůči peněžnímu ústavu tvořena jeho výlučnými prostředky. Jde tedy o případ nabytí majetku jedním z manželů za majetek náležející do jeho výlučného vlastnictví⁷⁰.

Součástí společného jmění je veškerý movitý a nemovitý majetek, který manželé získali během manželství. Pokud jeden z manželů v době manželství pořídil nemovitost a vzniklo mu k ní v souladu se zákonem vlastnické právo, druhý manžel též nabývá vlastnické právo k dané věci. NOZ v § 1105 uvádí, že nemovitá věc se nabývá do vlastnictví zápisem do veřejného seznamu. Takovým veřejným seznamem je katastr nemovitostí a platí, že vlastnické právo k nemovitostem evidovaným v katastru vzniká dnem jejich zápisu do katastru nemovitostí⁷¹. Automaticky vlastnické právo vzniká druhému z manželů, i když nezúčastnil těchto smluvních vztahů a nebyl zapsán jako vlastník majetku v katastru nemovitostí. Toto právní ustanovení potvrzuje soudní praxe. Žalobkyně se obrátila na soud s požadavkem na rozdělení společného majetku nabytého za

---

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1642/2004, ze dne 29.06.2005 [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z Salvia Kraken: <http://kraken.slv.cz/20Cdo1642/2004>

⁶⁹ § 711 NOZ odst. 3

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1076/2006, ze dne 17.06.2008 [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z Salvia Kraken: <http://kraken.slv.cz/22Cdo1076/2006>

⁷¹ Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z Zákonů pro lidi: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-256>

dobu trvání manželství. Soud prvního stupně žalobě vyhověl, ale žalovaný podal dovolání, v němž nesouhlasil s rozdílem bytové jednotky, kterou koupil během manželství, a to z důvodu, že kupní cena byla uhrazena dovolatelem formou přistoupení k závazku dlužníka, což je jednostranný právní úkon dovolatele, nikoliv obou manželů – tento úkon nelze považovat za nakládání se společnými právy a věcmi. Žalovaný požádal, aby byla bytová jednotka vyloučena ze společného jmění manželů. Bývalý manžel namítal, že jako kupující vystupoval sám, samostatně podal návrh na vklad nemovitosti do katastru a byl zapsán jako vlastník bytové jednotky. Žalobkyně uvedla, že bytová jednotka byla koupena v době manželství, kupní smlouva byla uzavřena mezi bývalým manželem a jeho otcem, ale otec také převedl na žalovaného závazek uhradit dluh za byt. Žalovaný tento dluh uhradil. Nejvyšší soud ČR v usnesení sp. zn. 22 Cdo 2779/2008, ze dne 22. července 2008, uvedl, že zákon preferuje společné jmění manželů před jejich oddělenými majetky⁷². Zajímavý je názor Nejvyššího soudu ČSSR, který stanovil, že vznikl-li za trvání manželství dluh, jímž byl zavázán jen jeden z manželů, který např. uzavřel vlastním jménem smlouvu o půjčce, a bylo-li takto získaných peněz použito na koupi určité věci (tj. byla-li za ně získána určitá majetková hodnota), náleží i tato hodnota do bezpodílového spoluvlastnictví bez ohledu na to, zda byla smlouva o půjčce platně uzavřena⁷³. Nejvyšší soud také připomenul, že všechno, co bylo nabyto každým z manželů za dobu trvání manželství, tvoří společné jmění s výjimkou případů stanovených zákonem. Nejvyšší soud ČR podotýká, že by dovolateli nebylo možno dát za pravdu ani tehdy, kdy by nabyt nemovitosti na základě prostředků získaných ze svého výlučného dluhu, a proto je byt součástí SJM⁷⁴.

Dále bylo v soudní praxi zavedeno, že pokud jeden z manželů ze svých výlučných prostředků pořídil nějakou věc, ale zájem o to měli oba manželé a oba projevíli vůli nabyt takovou věc do společného jmění, bude tato věc zahrnuta do jejich společného majetku⁷⁵.

---

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2779/2008, ze dne 22.07.2008 [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z Salvia Kraken: <http://kraken.slv.cz/22Cdo2779/2008>

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu 8 Cz 36/69, ze dne 28.11.1969 [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptcojxgbpxexzv5pwwg2lw>

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1506/2013, ze dne 25.03.2015 [online]. [cit. 2020-11-11]. Dostupné z Salvia Kraken: <http://kraken.slv.cz/22Cdo1506/2013>

⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1658/98, ze dne 19.04.2000 [online]. [cit. 2020-11-11]. Dostupné z Fulsoft.cz: https://www.fulsoft.cz/33/49-2001-sb-rozh-uniqueidOhwOuzC33qe_hFd_-jrpTpnryhWkiVVfXxH3bQDOOWVdaLTRYHmJQ/

Do společného jmění patří podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu za podmínky, že podíl nebyl nabyt z jeho výlučných prostředků. Druhý z manželů získává práva vlastnit, používat tento podíl a nakládat s ním, s výjimkou bytových družstev⁷⁶. Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí s přihlédnutím k právní literatuře vysvětluje, že obchodní podíl jednoho z manželů je majetkovou hodnotou, která je také předmětem občanskoprávních vztahů. Pokud jeden z manželů nabývá obchodní podíl během trvání manželství, stává se podíl (jeho hodnota) součástí SJM. Majetková hodnota obchodního podílu zůstane manželům společná, a proto je manžel-společník omezen v nakládání s obchodním podílem. Je nutné rozlišovat jeho postavení jako manžela v rodinných vztazích a postavení jako společníka obchodní společnosti, a proto je omezen ve tom smyslu, že je manželem, ale práva a povinnosti jako společník neztrácí⁷⁷. Součástí společného majetku je také zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů⁷⁸. Jedná se o příjem, který manžel získal ze svého výlučného majetku. Ziskem se rozumí rozdíl mezi výnosy a náklady.

Nejvyšší soud ČR stanovil ve svém rozhodnutí, že věci pořízené z výnosů podnikajícího manžela a sloužící k jeho podnikání jsou jeho výlučným majetkem. Nejvyšší soud objasnil, že pokud byl zisk znovu investován do podnikatelské činnosti (např. nákup materiálů, placení daní), jde o použití prostředků ze SJM na podnikání a druhý manžel může požadovat náhradu za část tohoto vloženého zisku⁷⁹. Soudní praxe jasně stanoví, že výlučný majetek manžela spadá do jeho výlučného vlastnictví, ale pokud do tohoto majetku investoval (tzv. vnos) z prostředků získaných v době manželství, jedná se o vnos ze SJM⁸⁰.

5.1.2 Pasiva společného jmění manželů

Nový občanský zákoník uvádí, že součástí společného majetku manželů jsou dluhy převzaté za doby trvání manželství. První výjimkou ze SJM jsou osobní dluhy manžela ve vztahu k jeho výlučnému majetku a zároveň objem dluhů převyšující zisk z tohoto

---

⁷⁶ § 709 NOZ odst. 3

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 700/2004, ze dne 20.07.2004 [online]. [cit. 2020-11-11]. Dostupné z Salvia Kraken: <http://kraken.slv.cz/22Cdo700/2004>

⁷⁸ § 709 NOZ odst. 2

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2545/2003, ze dne 24.02.2005 [online]. [cit. 2020-11-11]. Dostupné z Salvia Kraken: <http://kraken.slv.cz/22Cdo2545/2003>

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1433/2015, ze dne 21.04.2015 [online]. [cit. 2020-11-11]. Dostupné z Salvia Kraken: <http://kraken.slv.cz/22Cdo1433/2015>

majetku. Druhou výjimkou jsou dluhy, které patří jednomu z manželů a druhý z manželů o jejich vzniku nevěděl a nedal svůj souhlas, přestože byly převzaty v zájmu rodiny⁸¹. Vznikne-li závazek jednomu manželovi v době trvání manželství se souhlasem druhého nebo společně oběma manželům, solidárně za závazek odpovídají. Ačkoli NOZ přímo nerozlišuje typy dluhů manželů, lze podmíněčně poznamenat, že se jedná o obecné dluhy. Věřitel může uspokojit svůj nárok ze všeho, co je ve společném jmění⁸². Pokud jeden z manželů uzavřel závazkový právní vztah bez souhlasu druhého nebo se dluhy týkají pouze jeho výlučného majetku v rozsahu, který převyšuje zisk z toho majetku, jedná se o osobní dluh. Občanský zákoník tak chrání práva třetích osob a odpovídá na otázku, co dělat, pokud jeden z manželů nesouhlasí se závazkem druhého vůči věřiteli. Za těchto okolností lze exekuci uložit pouze na podíl manžela-dlužníka, který by mu patřil v případě zrušení a vypořádání SJM⁸³. Do závazků, které jsou součástí SJM, patří také společné dluhy převzaté jedním z manželů pro běžné potřeby rodiny.

Zajímavé je následující rozhodnutí soudů o problematice společných dluhů manželů. Během manželství uzavřela manželka smlouvu o půjčce s bankou, která měla zajistit, aby každý z manželů splatil své jiné dluhy. Poté se manželé rozvedli a po rozvodu manželka splatila dluh z půjčky, tedy dluh za sebe a za svého manžela. Aby mohla zaplatit podle hlavní smlouvy, uzavřela se svým zaměstnavatelem smlouvu o půjčce. Soud měl otázku, zda šlo v tomto případě o výlučné dluhy manžela/manželky nebo o jejich společné dluhy. Písemný souhlas manžela chyběl, nicméně, jak vyplývá z materiálů z případu, nepodal proti smlouvě o půjčce žádné námitky. Odvolací soud případ uzavřel s tím, že žalobkyně plnila ze svých výlučných prostředků pohledávku, která šla k tíži obou a patřila do SJM účastníků. Odvolací soud shledal, že peníze získané na základě smlouvy o půjčce byly společnými penězi manželů. Soud rovněž zjistil, že jelikož byly peníze vynaloženy na splacení dalších dvou závazků manželů, mezi účastníky žádný vzájemný vypořádací finanční nárok nemohl vzniknout. Pozice Nejvyššího soudu je jednoznačná. Pokud jeden z manželů splatil obecné dluhy obou ze svých vlastních výlučných prostředků až po zániku manželství, avšak před vypořádáním SJM, pak má právo, aby druhá strana nahradila jeho výdaje na splacení jejich společných dluhů. V uvedeném případě je důležité pochopit, zda se jednalo o společný dluh nebo jen o výlučný dluh manželky vůči bance. Soudní praxe se

---

⁸¹ § 710 NOZ

⁸² § 731 NOZ

⁸³ § 732 NOZ

při řešení této otázky opírá o následující znaky: jedná se o závazek překračující míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, který byl převzat bez souhlasu druhého manžela.

Skutečnost, na co byly použity prostředky získané z takového závazku, se může promítnout jako vnos ze společného majetku na výlučný majetek, nebo naopak. V poměrech řešené věci to znamená, že pokud by měl být dluh společným, bylo by možné požadovat vypořádání výlučných finančních prostředků, které žalobkyně na úhradu tohoto dluhu použila. Tento vnos by pak bylo možné vypořádat v rámci řízení o vypořádání SJM účastníků. Naopak pokud by se jednalo o výlučný dluh žalobkyně, o vnos by nešlo, protože výlučné prostředky žalobkyně by byly použity na úhradu jejího výlučného dluhu, a nevznikl by jí tak žádný nárok vůči žalovanému⁸⁴. Legislativa České republiky uvádí, že manželé mají obecně stejné podíly na závazcích⁸⁵.

5.1.3 Výlučný majetek manželů

Jediným právním základem pro vznik společného jmění manželů v českém právu je manželství. Veškerý majetek, který manželé získali během manželství, je jejich společným majetkem, ale vše, co jim před sňatkem patřilo, je jejich výlučným vlastnictvím. Během manželství se však objevují mezi celkovou sadou jmění takové jednotky majetku, které nejsou ve společném majetku zahrnuty.

Občanský zákon jasně identifikuje řadu věcí, které nejsou zahrnuty do společného jmění manželů. Do výlučného majetku patří:

- majetek, který slouží potřebě jednoho z manželů;
- majetek nabytý darem, děděním nebo odkazem bez ohledu na úmysl dárce nebo zůstavitele;
- náhrada nemajetkové újmy na přirozených právech;
- majetek nabytý právním jednáním vztahujícím se k výlučnému vlastnictví;
- náhrada za poškození, zničení nebo ztrátu výlučného majetku⁸⁶.

Do výlučného majetku jen jednoho manžela náleží všechny hmotné movité věci, které slouží jeho osobním potřebám, nebo věci, které jako vlastník užíval pro potřeby

⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 5/2016-321, ze dne 20.09.2017 [online]. [cit. 2020-11-13]. Dostupné z Salvia Kraken: <http://kraken.slv.cz/22Cdo5/2016>

⁸⁵ § 742 NOZ

⁸⁶ § 709 NOZ odst. 1 písm. a, b, c, d, e

rodiny⁸⁷. Počítač, který manžel osobně užíval pro svou práci, oděvy, obuv, hygienické potřeby apod. patří jen do jeho osobního vlastnictví, aniž by byly pořízeny ze společných prostředků. Z uvedených právních norem vyplývají určité znaky, především že věc musí užívat jeden z manželů a toto užívání muselo by sloužit jen osobním účelům onoho manžela. K výlučnému majetku manžela nemá druhý manžel žádná práva. Právo výlučný majetek druhého manžela užívat, spravovat ho, disponovat jím manžel nemá, ale manžel-vlastník může zmocnit druhého manžela nakládat s tímto majetkem⁸⁸.

Zajímavá je z hlediska soudní praxe otázka týkající se věcí, které slouží k výkonu povolání jen jednoho z manželů, zatímco z NOZ byla tato formulace právní normy vypuštěna. Nejvyšší soud ČR rozhodl, že podmínkou vyloučení věci ze společného jmění je to, že podle své povahy věc slouží povolání jen jednoho manžela a současně neslouží druhému z manželů⁸⁹. V pozdějším rozhodnutí Nejvyšší soud ČR uvedl, že pro úvahu o vyloučení věci ze spoluvlastnictví manželů z důvodu, že podle své povahy slouží výkonu povolání jen jednoho z manželů není rozhodující, zda byla určena pro výkon povolání jen jednoho z manželů, ale to, k čemu v souladu s vůlí obou účastníků skutečně sloužila a zda nesloužila i druhému z manželů⁹⁰.

Zákon zároveň stanoví, že při nabývání věcí, včetně těch, které slouží k uspokojení potřeb pouze jednoho z manželů, je nutný souhlas druhého z manželů. Jak vyplývá ze smyslu NOZ, takový souhlas je nutný, pokud jde o drahocenné věci⁹¹.

Zákon přímo nenaznačuje, jak se vypořádat s některými cennými věcmi, které slouží k osobní potřebě jen jednoho z manželů, například s drahými náušnicemi, které manželka nosí, zatímco soudní praxe má následující pohled na řešení situace. Nejvyšší soud České socialistické republiky stanovil, že pokud má osobní věc pořízená ze společných prostředků značnou hodnotu, nelze ji vyloučit ze společného vlastnictví manželů při vypořádání, aby nebyl jeden z manželů neodůvodněně zvýhodněn. Kdyby nešlo o věc obvyklé osobní potřeby (např. drahocenný kožich), měl by manžel, který tuto hodnotu za

---

⁸⁷ § 741 NOZ písm. a

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 820/2017, ze dne 08.07.2017 [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z Salvia Kraken: <http://kraken.slv.cz/22Cdo820/2017>

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2470/2000, ze dne 16.11.2000 [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z Salvia Kraken: <http://kraken.slv.cz/22Cdo2470/2000>

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1439/2000, ze dne 30.08.2001 [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z Salvia Kraken: <http://kraken.slv.cz/22Cdo1439/2000>

⁹¹ § 714 NOZ

trvání manželství získal, nahradit to, co bylo ze společného majetku na tento majetek vynaloženo⁹². Poté soud zdůraznil, že se nenahrazuje protihodnota těch předmětů, které slouží svou povahou osobní potřebě (např. ošacení nebo jiné předměty obvyklé a přiměřené osobní potřeby)⁹³.

SJM nezahrnuje majetek, který jeden z manželů získal darem nebo jiným bezúplatným ujednáním. V případě, že oba manželé, nikoliv jeden z nich, obdrželi dědictví nebo dostali dar, taková věc se nestává předmětem společného jmění manželů, ale převádí se do jejich podílového spoluvlastnictví. Manželé si také mohou navzájem darovat věci, protože takové právní jednání mezi nimi občanský zákon nezakazuje s výjimkou, že manžel může druhému manželovi darovat něco ze svého výlučného vlastnictví. Tato věc se stává výlučným majetkem druhého z manželů. Současně je nemožné darovat majetek ze společného jmění manželů nebo naopak, takže pokud manželka daruje svému manželovi dárek k narozeninám nebo jinému svátku ze svého příjmu z práce, stává se tento dar součástí společného majetku manželů⁹⁴.

NOZ uvádí, že nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto hlavně v penězích⁹⁵. Zákon definuje nemajetkovou újmu jako „osobní neštěstí“, jak plyne ze smyslu právní normy⁹⁶. Přirozené právo je takové právo, které vychází z přirozenosti člověka, existuje a priori, je nezávislé na zákonech a současně zakotveno v ústavech demokratických států. Přirozená práva člověka se promítají do Listiny základních práv a svobod, č. 2/1993 Sb., a odrážejí se i v novém občanském zákoníku. Všechna tato práva jsou představena v první části NOZ⁹⁷

Škůdce je povinen nahradit škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil, a odčinit způsobené duševní útrapy⁹⁸. Ústavní soud České republiky stanovil, že zaviněná smrt blízké osoby proto může vzhledem k vzájemným úzkým a pevným sociálním, morálním, citovým a kulturním vazbám představovat natolik vážnou nemateriální újmu pro

---

⁹² K výkladu ustanovení občanského zákoníku o bezpodílovém spoluvlastnictví manželů Nejvyššího soudu České socialistické republiky č. 42/1972 [online]. [cit. 2020-11-11]. Dostupné z Fulsoft.cz: https://www.fulsoft.cz/33/42-1972-sb-rozh-uniqueidOhwOuzC33qe_hFd_-jrpTnHbGbWLOX016bTGxMk0U6VdaLTRYHmJQ/

⁹³ MELZER, F., TÉGL, P. *Občanský zákoník: velký komentář*. 2016, s. 304. Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 2 Cz 3/70, ze dne 27.05.1970.

⁹⁴ Tamtéž, s. 306.

⁹⁵ § 2951 NOZ

⁹⁶ § 2971 NOZ

⁹⁷ § 2956 NOZ

⁹⁸ § 2956 NOZ

rozvíjení a naplňování osobnosti pozůstalého, že může být kvalifikována jako újma snižující jeho důstojnost či vážnost ve společnosti⁹⁹.

Majetek nabytý právním jednáním vztahujícím se k výlučnému vlastnictví je vyloučen ze společného vlastnictví manželů. To platí např. v případě, pokud jeden z manželů vlastnil dům už před manželstvím, ale během manželství jej prodal, z čehož získal určitou částku, která byla zapsána na jeho osobní účet – tyto peníze budou jeho výlučným majetkem. Věci získané výměnou za věc nebo zisk z prodeje věci, která byla ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů, jsou nadále výlučně tohoto manžela. Výlučné vlastnictví jednoho manžela zůstává zachováno i v případě, že neobdrží rovnocennou náhradu za svou věc, či naopak obdrží věc, jejíž hodnota výrazně přesahuje hodnotu původního majetku¹⁰⁰.

Soudní praxe jasně definuje, že pokud se výdělečná činnost jednoho z manželů týká jeho výhradního majetku, spadá i takový zisk do jeho výhradního majetku (rozsudek MS v Praze sp. zn. 24 Co 15/97, ze dne 31. 1. 1997)¹⁰¹. Jak je však uvedeno v kapitole „Aktiva SJM“, je třeba zdůraznit výjimku, podle které se majetek stává společným, pokud jej jeden z manželů získal ze svých výlučných prostředků pro společné potřeby rodiny a zájem o pořízení věci projeví oba manželé. Toto právní ustanovení se týká situace, kdy jsou oba manželé účastníky smlouvy na straně kupujícího a ve smlouvě projeví vůli nabýt věc do SJM, i když kupní cena není placena ze společných prostředků¹⁰².

Náhrada za poškození, zničení nebo ztrátu výlučného majetku je také výlučným majetkem. Náhradou je to, co manžel získá v příčinné souvislosti se škodní událostí, a její hospodářskou funkcí je nahradit újmu na výhradním majetku¹⁰³. Při té příležitosti do SJM patří právo na náhradu škody a ušlý zisk¹⁰⁴.

5.2 Vymezení předmětu společného jmění manželů v ruském právu

---

⁹⁹ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 16/04, ze dne 04.05.2005 [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z NALUS: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-16-04>

¹⁰⁰ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 2011, s. 108.

¹⁰¹ MELZER, F., TÉGL, P. *Občanský zákoník: velký komentář*. 2016, s. 309.

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1636/2019, ze dne 18.09.2019 [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z Zákony.cz: <https://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-soud/2019/601/judikat-ns-22-Cdo-1636-2019-GNS20193870>

¹⁰³ MELZER, F., TÉGL, P. *Občanský zákoník: velký komentář*. 2016, s. 310.

¹⁰⁴ § 2952 NOZ

Předmět společného jmění manželů v ruském právu jasně definuje občanský zákoník v článku 256 a rodinný zákoník v článku 34. Právní předpisy stanoví, že předmětem SJM je:

- hotovostní příjem a další platby, které každý z manželů dostává v důsledku své pracovní, podnikatelské a duševní činnosti;
- důchody, dávky, jiné hmotné platby, které nemají zvláštní účel;
- cenné papíry, akcie, vklady u úvěrových institucí nebo jiných obchodních organizací;
- movitý a nemovitý majetek získaný z obecného příjmu manželů.

Výše uvedené tedy znamená, že pokud jeden z manželů koupil auto nebo dostal zaplacené za svou práci, druhému manželovi automaticky vzniká vlastnické právo na auto nebo plat. Pokud se manžel nebo manželka starali o domácnost, pečovali o děti a z nějakého důvodu vůbec nepracovali, nemá to žádný vliv na jejich právo společného vlastnictví. Pokud není stanoveno zákonem nebo dohodou jinak, manželé mají stejný podíl na společném jmění a každý má nárok na polovinu z vlastnictví¹⁰⁵.

5.2.1 Aktiva společného jmění manželů

Nejvyšší soud Ruské federace ve svém usnesení č. 15 ze dne 5. 11. 1998 vysvětluje, že do společného jmění manželů spadá jakýkoli movitý a nemovitý majetek, který manželé získali během manželství bez ohledu na to, kým byl majetek pořízen, pokud manželská smlouva nestanoví jinak¹⁰⁶. Důležitou podmínkou je to, že takový majetek nemusí být vyloučen z civilního obchodování¹⁰⁷. Občanský zákoník mezi objekty nebo majetek zahrnuje věci (vč. hotovosti a listinných cenných papírů); jiný majetek, včetně vlastnických práv (vč. bezhotovostních fondů, papírových cenných papírů, digitálních práv); výsledky práce a poskytování služeb; chráněné výsledky duševní činnosti a k nim přirovnávané prostředky individualizace (duševní vlastnictví); nehmotné statky¹⁰⁸.

Rodinný zákoník v čl. 34 v souladu s výše uvedeným specifikuje, jaký majetek přesně patří do zákonného režimu společného jmění manželů. Součástí SJM jsou

---

¹⁰⁵ čl. 39 RZ odst. 1

¹⁰⁶ Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 05.11.1998 № 15, опубликовано № 219, 18.11.1998, Российская газета. П. 15.

¹⁰⁷ čl. 129 OZ odst. 1

¹⁰⁸ čl. 128 OZ

hotovostní příjem a další platby, které každý z manželů dostává v důsledku své pracovní, podnikatelské či duševní činnosti. Nejsložitější otázkou je stanovení objemu majetku. Zajímavý příklad je možné nalézt v soudní praxi, kde občanka Ruské federace podala žádost o rozvod a zároveň žalobu směřující k rozdělení společně nabytého majetku. Soud problém částečně vyřešil a nevyhověl tvrzením týkajícím se rozdělení majetku patřícího k rodinnému závodu. Bývalý manžel je podnikatelem a současně hlavou rodinného závodu, manželka zde pracovala jako účetní. Soud prvního stupně nerozdělil majetek rodinného závodu, protože se domníval, že nejde o společně získaný majetek, ale o část závodu. Odvolací soud žalobě občanky rovněž nevyhověl. Soudní kolegium pro civilní věci Nejvyššího soudu RF v ustanovení č. 85-KG18-17 explikuje, že pokud manželé v době trvání manželství nabyli nějaký movitý nebo nemovitý majetek, majetek je součástí jejich společného jmění bez ohledu na to, kdo jej pořídil. Pokud není stanoveno jinak, podíl manželů na společném vlastnictví je rovnocenný. Rodinný závod je sdružením občanů propojených příbuzenskými a jinými blízkými vztahy z manželství plynoucích, majících majetek ve společném vlastnictví a společně provádějících výrobní a jiné hospodářské činnosti (výroba, zpracování, skladování, přeprava a prodej zemědělských produktů) na základě své osobní účasti. Rodinný závod vykonává podnikatelskou činnost bez založení právnické osoby. Výše uvedené znamená, že příjmy z podnikatelské činnosti jsou součástí společného jmění manželů a majetek, který patří do rodinného závodu, byl rovněž pořízen za peníze z podnikání, a proto měla občanka právo na uspokojení svého nároku na rozdělení majetku rodinného závodu¹⁰⁹.

Soudní praxe v Rusku jednoznačně řeší otázku výplat příjmů z podnikatelské činnosti, pokud byla zahájena před rozvodem, ale příjem jeden z manželů dostal až po ukončení manželství. Tak Nejvyšší soud RF stanovil, že ukončení manželství neodmítá manželce nárok na výplatu peněžních prostředků, jež manžel dostal v důsledku svého podnikání až po zrušení manželství, ale jen z těch ujednání, jež mu vznikla v době trvání manželství¹¹⁰.

---

¹⁰⁹ Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 1 (2019), опубликовано № 10, октябрь 2019, Бюллетень Верховного Суда РФ. Определение № 85-КГ18-17.

¹¹⁰ Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 1 (2020), опубликовано не было [online]. [цит. 2020-11-05]. Доступно из КонсультантПлюс: <https://student2.consultant.ru/cgi/online.cgi?req=doc&cacheid=F21DDED4A91F9727528B754CB4F00208&mode=backrefs&SORTTYPE=0&BASENODE=g3&ts=15877160441122911600&base=ARB&n=631032&rnd=D24F0A69DA8BF9E16FB7AE1F6C653CC8#2mw5k4yxzvu>. Определение № 74-КГ19-8.

Do SJM patří důchody, dávky a jiné hmotné platby s důležitou výjimkou – všechny takové platby musejí být bez zvláštního účelu. Speciální účel mají částky materiální pomoci, částky vyplacené jako náhrada škody způsobené zdravotním postižením v důsledku úrazu nebo jiné újmy na zdraví atd. Uvedenou právní normu potvrzují také rozhodnutí soudu. V rámci federálního cílového programu „Bydlení“ dostali manželé sociální dávky na bydlení, za tyto peníze koupili pozemek a začali na něm stavět dům. Bývalý manžel podal žalobu na rozdělení společného jmění, konkrétně pozemku a domu. Soudy prvního a druhého stupně vyhověly nárokům manžela a rozdělily dům a pozemek rovnoměrně mezi bývalé manžely. Nejvyšší soud RF zrušil rozhodnutí nižších soudů o rozdělení bytového domu jako protiprávní a případ vrátil k novému projednání soudu prvního stupně, protože sociální výplata je svou povahou cílená, což znamená, že majetek získaný touto výplatou nelze připsat společně získanému během manželství¹¹¹.

Další složkou SJM jsou cenné papíry, akcie, vklady u úvěrových institucí nebo jiných obchodních organizací. Co se stane, pokud každý z manželů koupí akcie na svoje jméno? Na tuto otázku odpovídá Nejvyšší soud RF. Po ukončení manželského vztahu se manželé rozhodli rozdělit společně nabytý majetek včetně akcií. Každý z manželů měl vlastní akcie a u soudu manželka trvala na tom, že všechny tyto akcie byly součástí společného vlastnictví a požádala o rozdělení akcií na polovinu. Manžel naopak ujišťoval soud, že on a jeho manželka dosáhli ústní dohody o rozdělení akcií – každý dostane ty, které jsou pro něj registrovány. Manžel proto požádal soud, aby je vyloučil ze společného majetku. Nejvyšší soud rozhodl, že pouhá skutečnost, že si každý z manželů otevírá osobní účty a každý z nich nabývá akcie jedné společnosti, nemůže naznačovat, že manželé dosáhli dohody a že cenné papíry, které byly následně získány ze společných finančních prostředků, jsou majetkem toho manžela, který je má na svém osobním účtu¹¹².

Movitý a nemovitý majetek získaný z obecného příjmu manželů je součástí SJM. Zajímavá je tedy situace týkající se tzv. zásady zapsání (antrags prinzip), která znamená, že práva podléhající registraci vznikají v době registrace. Toto ustanovení se promítá do ruského občanského práva¹¹³. Ale čl. 34 odst. 2 RZ obsahuje pravidlo, že bez ohledu na to,

---

¹¹¹ Определение Верховного Суда Российской Федерации № 46-КГ18-30 от 7 августа 2018 [online]. [цит. 2020-11-05]. Доступно из: http://vsrf.ru/stor_pdf.php?id=1678010

¹¹² Определение Верховного Суда Российской Федерации № 57-КГ17-17 от 24 октября 2017 [online]. [цит. 2020-11-05]. Доступно из: <https://legalacts.ru/sud/opredelenie-verkhovnogo-suda-rf-ot-24102017-n-57-kg17-17/>

¹¹³ čl. 8.1 OZ

který z manželů vlastnické právo zaregistroval, je stále uznáváno jako společné pro každého z nich a druhý manžel má stejná práva k tomuto majetku jako manžel, jehož právo je zapsáno v rejstříku. Tuto právní normu ještě dále potvrzuje Nejvyšší soud RF ve svém usnesení č. 15 ze dne 5. 11. 1998. Tato situace se promítla do soudní praxe. Soudní kolegium pro hospodářské spory Nejvyššího soudu RF stanoví, že označení ve smlouvě jako nabyvatele nemovitostí jednoho z manželů samo o sobě neznamená nabytí nemovitosti do jeho osobního vlastnictví, a to navzdory skutečnosti, že státní registrace převodu práv je na základě smlouvy prováděna na manžela, který vystupoval jako kupující, druhý manžel je rovněž plnoprávný vlastník nemovitosti v režimu společného jmění manželů¹¹⁴.

5.2.2 Pasiva společného jmění manželů

V době trvání manželství se stranám manželství podaří získat nejen společný majetek, ale také určitou část dluhových závazků. Společné dluhy manželů jsou při rozdělení společného jmění manželů rozděleny mezi manžely v poměru k podílům, které jim byly uděleny¹¹⁵.

Rodinný zákoník neuvádí druhy dluhů manželů. Právní analýza umožňuje dospět k závěru, že dluhy lze rozdělit na obecné a osobní. Jsou-li závazky obecné, má věřitel právo na vymáhání do společného majetku a společně a nerozdílně do osobního majetku každého z manželů¹¹⁶. Jde-li o osobní závazky, lze vymáhání těchto dluhů použít na osobní majetek manžela a na jeho podíl na společném majetku¹¹⁷. Kromě prvních dvou závazků zákon identifikuje závazek jednoho z manželů, podle něhož je vše, co obdrží, vynaloženo na potřeby rodiny¹¹⁸. Takovým závazkům se říká společné závazky. Režim odpovědnosti za společné závazky je podobný jako u společných dluhů.

Výše uvedené právní ukotvení potvrzuje rozhodnutí Nejvyššího soudu RF. Občan Ruské federace se obrátil na soud s požadavkem na vymáhání dluhu na základě smlouvy o půjčce od bývalých manželů. Smlouva byla uzavřena mezi občanem a bývalým

---

¹¹⁴ Определение Судебной коллегии по экономическим спорам Верховного Суда РФ от 05.12.2017 по делу № 306-КГ17-10913, А55-14320/2016 [online]. [цит. 2020-11-05]. Доступно из: <https://legalacts.ru/sud/opredelenie-verkhovnogo-suda-rf-ot-05122017-po-delu-n-306-kg17-10913-a55-143202016/>

¹¹⁵ čl. 39 RZ odst. 3

¹¹⁶ čl. 45 RZ odst. 2

¹¹⁷ čl. 45 RZ odst. 1

¹¹⁸ čl. 45 RZ odst. 2

manželem, ale v době poskytnutí finančních prostředků bylo manželství mezi bývalými manžely platné. Finanční prostředky byly vynaloženy na potřeby rodiny žalovaných, zejména na rozvoj společného podnikání a na nákup nemovitosti a v tomto případě nebyl prokázán opak. Dále zákon stanoví, že exekuce se vztahuje na společný majetek manželů pro obecné závazky manželů, jakož i pro závazky jednoho z manželů, pokud soud shledá, že vše, co bylo přijato na základě závazků jednoho z manželů, bylo použito pro potřeby rodiny¹¹⁹. Z toho vyplývá, že dluhy ze smlouvy by měly být rozděleny mezi bývalé manžely¹²⁰.

Složitá je zde otázka, jak chápat, že peníze byly půjčeny na potřeby rodiny a majetek pořízený za tyto peníze ovlivnil hodnotu společného jmění manželů. Ještě složitější je situace, kdy jeden z manželů v takovém případě vykonával podnikatelskou činnost. To ovšem zůstává otázkou dokazování v soudním řízení a hodnocení důkazů soudy v každém konkrétním případě. Další otázkou je, zda je možné rozdělit dluh, který dosud nebyl splacen. Pokud mají manželé v době rozvodu a rozdělení majetku společný dluh, který je splácen do poloviny, některé soudy tvrdily, že nejprve musí plně splácet úvěr ten z manželů, kterému byla půjčka poskytnuta, a teprve poté získává právo požadovat polovinu hodnoty této částky od bývalého manžela. Nejvyšší soud RF nicméně jednoznačně uvedl, že tento přístup není založen na normách rodinného zákoníku, protože neobsahuje omezení, kdy a jaké dluhy lze rozdělit.¹²¹ Proto je třeba při dělení společného majetku zohlednit i nezaplacené dluhy.

Podle zákona jsou dluhy rozděleny v poměru k podílům uděleným manželům v průběhu rozdělení majetku. Jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, podíly na majetku během dělení jsou uznávány jako rovnocenné. Doslovné čtení těchto právních norem vede k závěru, že by dluhy měly být rozděleny na polovinu, ale takové rozdělení porušuje zásadu relativní povahu povinnosti. Mezi přísně definovanými osobami vždy vznikají závazné právní vztahy a zpravidla neukládají povinnosti třetím osobám, které se těchto právních vztahů neúčastní. Dojde-li k rozdělení dluhového závazku tímto způsobem, vstupuje do závazku i ten z manželů, který nebyl jeho účastníkem. Právní předpisy zároveň nestanoví, že rozvod a rozdělení majetku jsou samostatným důvodem pro provedení

---

¹¹⁹ čl. 45 RZ odst. 2

¹²⁰ Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 1 (2016), опубликовано № 12, декабрь 2016, Бюллетень Верховного Суда РФ. Определение № 25-КГ15-13.

¹²¹ Определение Верховного Суда Российской Федерации № 5-КГ15-81 от 9 августа 2015 [online]. [цит. 2020-11-06]. Доступно из: <https://sem-kodeks.ru/document-426.html>

jakýchkoli změn v úvěrových smlouvách. Soudní praxe obvykle vychází ze skutečnosti, že při rozdělení tohoto majetku dochází k převodu většiny majetku na manžela/manželku dlužníka, nebo mu druhý z manželů nahradí polovinu plateb z dluhových závazků. Soudy však nemají jednotný přístup k řešení této otázky.

5.2.3 Výlučný majetek manželů

Legislativa Ruské federace předpokládá, že existuje majetek, který je vyloučen ze společného vlastnictví manželů. Do výlučného majetku spadá:

- majetek, který patřil každému z manželů před uzavřením manželství;
- majetek, který jeden z manželů obdržel během manželství jako dar;
- dědictví nebo jiné bezúplatné ujednání¹²²;
- osobní věci (obuv, oděvy atd.), s výjimkou šperků a jiných luxusních předmětů, i když byly získány během manželství na úkor společných prostředků manželů, jsou uznávány jako majetek manžela, který je používal¹²³;
- výhradní právo na výsledek duševní činnosti vytvořené jedním z manželů¹²⁴;
- majetek nabytý během manželství, ale z osobních finančních prostředků jednoho z manželů, které mu patřily před uzavřením manželství¹²⁵.

Věci zakoupené výhradně pro potřeby nezletilých dětí (oděvy, obuv, školní a sportovní potřeby, hudební nástroje, dětská knihovna a další), vklady manželů na společné nezletilé děti na úkor společného jmění patří těmto dětem a jsou vyloučeny ze SJM¹²⁶.

Soud může uznat majetek nabytý každým z manželů během doby jejich samostatného bydlení po ukončení manželských vztahů de facto jako majetek každého z nich¹²⁷. Uzavřením bezúplatné dohody na základě občanského zákoníku jedna ze stran přebírá povinnosti provádět určité jednání ve prospěch druhé, aniž by za to dostávala peníze nebo jiné hmotné hodnoty a výhody. Mezi takové zvláštní dohody patří darovací smlouva, závěť, bezúplatné používání a bezúplatný převod místního nebo státního majetku

---

¹²² čl. 36 RZ odst. 1

¹²³ čl. 36 RZ odst. 2

¹²⁴ čl. 36 RZ odst. 3

¹²⁵ Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 05.11.1998 № 15, опубликовано № 219, 18.11.1998, Российская газета. П. 15.

¹²⁶ čl. 38 RZ odst. 5

¹²⁷ čl. 38 RZ odst. 4

do vlastnictví, tedy privatizace. Nařízení státních orgánů nebo orgánů místní samosprávy, z jejichž důvodu se pozemek uděluje na základě vlastnických nebo jiných majetkových práv jednomu z manželů, nejsou bezúplatným ujednáním a nezakládají vznik osobního vlastnictví jednoho z manželů. Toto právní ustanovení potvrzuje rozhodnutí Nejvyššího soudu RF č. 6-KG17-4¹²⁸. Soudní praxe stanoví, že do společného majetku lze zahrnout pozemek poskytnutý bezplatně jednomu z manželů během manželství na základě nařízení orgánu místní samosprávy.

Federální zákon č. 41/1998 Sb., o drahých kovech a drahých kamenech vysvětluje, že šperky jsou výrobky z drahých kovů (zlato, stříbro, platina atd.) a drahých kamenů (přírodní diamanty, rubíny, safíry atd.)¹²⁹. Luxusní zboží (drahé oblečení, doplňky) se stanoví v určitých případech s přihlédnutím k úrovni příjmů manželů. Výsledkem intelektuální činnosti jsou díla vědy, literatury a umění, databáze, vynálezy, selekční úspěchy, know-how, komerční označení atd.¹³⁰. Autor těchto objektů má zpravidla výlučné právo je používat. Manžel může s tímto právem samostatně nakládat, aniž by získal souhlas druhého manžela. Příjem z využívání výlučného práva na výsledky duševního vlastnictví bude společným jměním manželů. Pokud jeden z manželů koupil či vyměnil věc v manželství ze svých osobních peněz, které mu patřily před sňatkem, bude takový majetek uznán jako osobní, který patří tomu, kdo jej získal.

Občan Ruské federace podal žalobu s požadavkem na rozdělení společně nabytého majetku, mezi který patřil byt. Manželská smlouva mezi manžely nebyla uzavřena, ani nárok na rozdělení bytu mezi manžely nebyl stanoven. Soudy prvního a druhého stupně uspokojily nárok občana, ale manželka se obrátila na Nejvyšší soud RF s žalobou s cílem zrušit rozhodnutí soudů, protože byt byl převážně koupen z jejích osobních peněz, které vlastnila před svatbou, a zároveň stanovit podíly na majetku jako 14/15 za ni a 1/15 za manžela na základě částky zaplacené za byt každým z manželů. Nejvyšší soud RF stanovil, že právně významnou skutečností při rozhodování o tom, zda je třeba majetek klasifikovat jako společný majetek manželů, je to, z jakých prostředků (osobní nebo společné) a za

---

¹²⁸ Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 2 (2018), опубликовано № 4, апрель 2019, Бюллетень Верховного Суда РФ. Определение № 6-КГ17-4.

¹²⁹ Федеральный закон № 41/1998 Собрание законодательства РФ О драгоценных металлах и драгоценных камнях [online]. [цит 2020-11-06]. Доступно из КонсультантПлюс: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_18254/bb9e97fad9d14ac66df4b6e67c453d1be3b77b4c/. Ст. 1.

¹³⁰ čl. 1225 OZ odst. 1

jakých ujednání (platných nebo bezúplatných) získal majetek jeden z manželů během manželství. Majetek získaný jedním z manželů v manželství na základě bezúplatných občanskoprávních ujednání (například formou dědictví, darování, privatizace) není společným majetkem manželů. Nabytí majetku během manželství s prostředky osobně vlastněnými jedním z manželů také vylučuje tento majetek z režimu společného majetku. Uvedené znamená, že rozhodnutími soudů nižších stupňů byla porušována občanská práva bývalé manželky. Podíly stran na vlastnictví bytu měly být stanoveny v poměru k investovaným osobním peněžním prostředkům žalovaného a společným peněžním prostředkům stran¹³¹.

Za určitých okolností se osobní majetek manželů může stát společným majetkem. Tato možnost je stanovena v čl. 37 rodinného zákoníku v případech, kdy jednání nebo finanční investice jednoho z manželů umožnily zvýšit původní hodnotu nemovitosti. Například manželka měla byt, který manžel opravil ze svých vlastních finančních prostředků. Cena bytu se zvýšila, proto manžel může požadovat část majetkových práv k bytu.

---

¹³¹ Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 2 (2017), опубликовано № 6, июнь 2018, Бюллетень Верховного Суда РФ. Определение № 4-КГ16-37.

6 Správa společného jmění manželů

6.1 Správa společného jmění manželů v českém právu

Manželé mají stejná práva vlastnit a používat společný majetek a nakládat s ním, brát z majetkových jednotek spadajících do SJM plody a užitky. Pokud se manželé dohodnou jinak, může spravovat společné jmění jen jeden z nich¹³². Občanský zákoník stanoví zásadu rovnosti manželů ve věcech nakládání se společným majetkem a při provedení jakéhokoli právního jednání s ním nebo jeho částmi. Správa společného jmění náleží manželům společně a nerozdílně¹³³. Zásada rovnosti je zakotvena v čl. 3 odst. 1 zákona č. 2/1993 Sb.¹³⁴, Listiny základních práv a svobod, a byla zavedena do soukromého práva, vč. nového občanského zákoníku.

V záležitostech týkajících se společného vlastnictví nebo jeho části, pokud právní jednání nejsou obvyklá, je vždy vyžadován souhlas manžela. V případě, že manžel bez důležitého důvodu nesouhlasí s uzavřením jakékoli transakce, jeho nesouhlas je v rozporu se zájmy rodiny nebo není schopen projevit svou vůli, může se druhý z manželů obrátit na soud, aby mu nahradil chybějící souhlas manžela¹³⁵. Obvyklost právního jednání je třeba posuzovat ad hoc u každého případu¹³⁶.

Zákon stanoví, že pokud při provádění transakce jeden z manželů neměl k provedení této transakce souhlas druhého z manželů, může se druhý z manželů dovolat její neplatnosti¹³⁷. Dále NOZ uvádí, že obdobně se jeden z manželů může dovolat neplatnosti právního jednání v následujících případech.

- Pokud nebyl použit jeho souhlas k prvnímu použití součástí SJM k podnikání druhého z manželů za okolností, že majetková hodnota použité věci přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů.
- Pokud nebyl použit jeho souhlas k prvnímu použití součástí SJM k nabytí podílu v obchodní společnosti nebo družstvu nebo důsledkem nabytí podílu je ručení

---

¹³² § 713 NOZ odst. 1

¹³³ § 713 NOZ odst. 2 a 3

¹³⁴ Listina základních práv a svobod č. 2/1993 Sb. [online]. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z *Zákony pro lidi*: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

¹³⁵ § 714 NOZ odst. 1

¹³⁶ ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů*. 2012, s. 103.

¹³⁷ § 714 NOZ odst. 2

za dluhy společnosti nebo družstva za okolností, že majetková hodnota použité věci přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů¹³⁸.

6.2 Správa společného jmění manželů v ruském právu

Rodinný zákoník vychází ze zásady rovnosti manželů v manželských vztazích¹³⁹. Princip rovnosti manželů odpovídá obecnému principu rovnosti zakotvenému v čl. 19 odst. 2 Ústavy Ruské federace ze dne 12. 12. 1993 Sb.¹⁴⁰

Držení, užívání a nakládání se společným majetkem manželů se provádí po vzájemné dohodě manželů¹⁴¹. Pokud jeden z manželů uzavře transakci za účelem nakládání se společným jměním manželů, předpokládá se souhlas druhého z manželů¹⁴² a ten by zpravidla neměl poskytnout důkaz o tomto souhlasu. Osoba uzavírající smlouvu s manželem proto nemusí kontrolovat, zda druhý manžel s transakcí souhlasí, ale musí vycházet z domněnky takového souhlasu. Transakce uzavřená jedním z manželů, která má k dispozici společný majetek manželů, může být prohlášena soudem za neplatnou z důvodu nesouhlasu druhého manžela pouze na jeho žádost a pouze v případech, kdy je prokázáno, že druhá strana obchodu věděla nebo měla vědět o neshodě druhého manžela k dokončení této transakce¹⁴³.

Aby jeden z manželů uzavřel transakci nakládající s majetkem, jejíž práva podléhají státní registraci, transakci, pro kterou zákon stanoví povinnou notářskou formu, nebo transakci, která podléhá povinné státní registraci, je nutné získat notářsky ověřený souhlas druhého z manželů. Manžel, jehož notářsky ověřený souhlas s provedením konkrétní transakce nebyl získán, má právo požadovat, aby byla transakce u soudu prohlášena za neplatnou do jednoho roku ode dne, kdy se o transakci dozvěděl nebo měl dozvědět¹⁴⁴

Uvedené normy jsou v souladu s normami občanského zákoníku Ruské federace, který uvádí, že účastníci společného vlastnictví, pokud není v dohodě mezi nimi stanoveno

---

¹³⁸ § 715 NOZ odst. 1 a 2

¹³⁹ čl. 31 RZ

¹⁴⁰ Конституция Российской Федерации от 12.12.1993, Собрание законодательства РФ [online]. [цит. 2020-11-17]. Доступно из Конституция РФ: <http://www.constitution.ru/10003000/10003000-4.htm>

¹⁴¹ čl. 35 RZ odst. 1

¹⁴² čl. 35 RZ odst. 2

¹⁴³ Тамtéž.

¹⁴⁴ čl. 35 RZ odst. 3

jinak, vlastní a užívají společný majetek. Nakládání se spoluvlastnickým majetkem se provádí se souhlasem všech účastníků¹⁴⁵.

---

¹⁴⁵ čl. 253 OZ odst. 1 a 2

7 Smluvní modifikace majetkového společenství

7.1 Předmanželské smlouvy – česká úprava

Občanský zákoník stanoví, že manželé a snoubenci mohou uzavřít manželskou smlouvu. V tomto případě mluvíme o jiném režimu společného vlastnictví stanoveném zákonem, tzv. smluveném režimu. Možnost uzavřít manželskou smlouvu NOZ poskytuje manželům pouze ve vztahu k již existujícímu společnému majetku. Zákon nestanoví zpětný účinek manželské smlouvy na jejich majetek¹⁴⁶.

Občanský zákoník stanoví určitý požadavek pro uzavření manželské smlouvy – manželská smlouva vyžaduje formu veřejné listiny¹⁴⁷. Podle zákona je veřejná listina vydaná orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo ta, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon¹⁴⁸. Vyžaduje-li právní jednání formu veřejné listiny, rozumí se jí notářský zápis¹⁴⁹. V případě, že nebyl uskutečněn notářský zápis, se manželská smlouva považuje za neplatnou. Manželské smlouvy nebo smlouvy snoubenců a jejich změny se evidují v Evidenci listin o manželském majetkovém režimu¹⁵⁰.

Smluvený režim může obsahovat ustanovení, která se vztahují k:

- režimu oddělených jmění;
- režimu, který vyhrazuje vznik společného vlastnictví ke dni zániku manželství;
- režimu rozšíření rozsahu společného vlastnictví v zákonném režimu;
- režimu zúžení rozsahu společného vlastnictví v zákonném režimu¹⁵¹;
- sjednání správy toho, co patří do společného majetku, ledaže odchylné od zákona¹⁵²;
- uspořádání majetkových poměrů pro případ zániku manželství;
- uspořádání majetkových poměrů pro případ zániku manželství smrtí (v tomto případě jde o dědickou smlouvu, pokud obsahuje její znaky)¹⁵³.

---

¹⁴⁶ § 716 NOZ odst. 1

¹⁴⁷ § 716 NOZ odst. 2

¹⁴⁸ § 567 NOZ

¹⁴⁹ § 3026 NOZ odst. 2

¹⁵⁰ Zákon č. 358/1992, Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) [online]. [cit. 2020-09-18]. Dostupné z *Zákony pro lidi*: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-358?text=manžel. § 35d>.

¹⁵¹ § 717 NOZ odst. 1

¹⁵² § 718 NOZ odst. 1

Manželskou smlouvou je možné změnit objem, obsah, dobu vzniku zákonného a jiného režimu společného jmění a jeho součástí. Právní účinek manželské smlouvy může mít dopad nejen na existující majetek, ale také na vznik budoucích majetkových jednotek¹⁵⁴. Zákon umožňuje změnu smluveného režimu jen dohodou manželů nebo rozhodnutím soudu; taková dohoda by měla být jen o součástech společného jmění v dosavadním režimu¹⁵⁵. Občanský zákoník rovněž stanoví určitá omezení smluveného režimu. Manželská smlouva nemůže vyloučit nebo změnit ustanovení o obvyklém vybavení rodinné domácnosti¹⁵⁶, nemůže vyloučit schopnost manžela zabezpečovat rodinu¹⁵⁷ a nesmí se dotknout práv třetí osoby¹⁵⁸.

Zákon rovněž umožňuje uzavírat předmanželské smlouvy, které vstupují v platnost od okamžiku registrace manželství. Týká-li se smlouva již existující věci zapsané do veřejného seznamu, lze provést do tohoto seznamu zápis změny až po uzavření manželství¹⁵⁹. Manželská smlouva nabývá v této části účinnosti vůči třetím osobám zápisem do tohoto seznamu, ledaže zákon stanoví jinak¹⁶⁰. Manželé mohou uzavřít manželskou smlouvu o zvláštní správě společného majetku. V tomto případě stanoví, který z partnerů a jak bude spravovat společný majetek a v jaké části¹⁶¹. Manžel, který spravuje společný majetek, právně jedná samostatně¹⁶² a se souhlasem druhého z manželů, pokud spravuje všechno společné jmění; konkrétně při nakládání se SJM jako celkem a při nakládání s obydlím manželů nebo jednoho z nich nebo jejich nezletilého dítěte¹⁶³.

7.2 Předmanželské smlouvy – ruská úprava

Kapitola 8 rodinného zákoníku stanoví pravidla pro uzavření manželské smlouvy, její obsah, postup změny a zrušení nebo přiznání její neplatnosti. Manželská smlouva je dohoda mezi osobami, které uzavírají manželství, nebo dohoda mezi manžely, která stanoví majetková práva a povinnosti manželů v manželství a (nebo) v případě jeho

---

¹⁵³ § 718 NOZ odst. 2

¹⁵⁴ § 718 NOZ odst. 1

¹⁵⁵ § 717 NOZ odst. 2

¹⁵⁶ § 718 NOZ odst. 3

¹⁵⁷ § 719 NOZ odst. 1

¹⁵⁸ § 719 NOZ odst. 2

¹⁵⁹ § 720 NOZ odst. 1

¹⁶⁰ § 720 NOZ odst. 2

¹⁶¹ § 722 NOZ

¹⁶² § 723 NOZ odst. 1

¹⁶³ § 723 NOZ odst. 2

zániku¹⁶⁴. Zákon tedy rozlišuje mezi skutečnou manželskou smlouvou a předmanželskou smlouvou.

Manželskou smlouvu lze uzavřít jak před státní registrací manželství, tak kdykoli během manželství. Manželská smlouva uzavřená před státní registrací manželství vstupuje v platnost dnem státní registrace manželství¹⁶⁵. Zákon výslovně stanoví, že manželská smlouva se uzavírá písemně a podléhá notářskému ověření¹⁶⁶. Notářské ověření znamená kontrolu legality ujednání, včetně toho, zda má každá ze stran právo uzavřít nějakou dohodu. Při ověřování manželské smlouvy se notář řídí ustanoveními ruského zákona č. 4462-1/1993 RN, o notářství¹⁶⁷. Informace o výkonu tohoto notářského úkonu se vkládají do jednotného informačního systému notářství¹⁶⁸.

Manželskou smlouvou mají manželé právo změnit právní režim společného vlastnictví, zavést režim společného, podílového nebo odděleného vlastnictví veškerého majetku manželů, jeho jednotlivých druhů nebo majetku každého z manželů. Manželskou smlouvu lze uzavřít jak ve vztahu ke stávajícímu, tak ve vztahu k budoucímu majetku manželů¹⁶⁹.

Manželé mají právo definovat v manželské smlouvě:

- svá práva a povinnosti pro vzájemné výživné;
- způsoby účasti na vzájemném příjmu;
- postup pro každého z nich k hrazení rodinných výdajů;
- určit majetek, který bude převeden na každého z manželů v případě rozvodu;
- zahrnout do manželské smlouvy veškerá další ustanovení týkající se majetkových vztahů manželů¹⁷⁰.

Práva a povinnosti stanovené v manželské smlouvě mohou být omezena na určitá období nebo mohou záviset na výskytu nebo nenastání určitých podmínek¹⁷¹. Manželská smlouva nemůže:

---

¹⁶⁴ čl. 40 RZ

¹⁶⁵ čl. 41 RZ odst. 1

¹⁶⁶ čl. 41 RZ odst. 2

¹⁶⁷ Закон № 4462-1/1993 Российская газета Основы законодательства Российской Федерации о нотариате от 11.02.1993 [online]. [цит. 2020-11-26]. Доступно из КонсультантПлюс: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_1581/

¹⁶⁸ Тамtéž, čl. 34.2.

¹⁶⁹ čl. 42 RZ odst. 1

¹⁷⁰ Тамtéž.

- omezit právní způsobilost nebo způsobilost manželů, jejich právo se obrátit na ochranu práv k soudu;
- upravovat osobní nemajetkové vztahy mezi manžely, práva a povinnosti manželů ve vztahu k dětem;
- zahrnout ustanovení omezující právo invalidního potřebného manžela dostávat výživné;
- obsahovat další podmínky, které staví jednoho z manželů do extrémně nevýhodného postavení nebo odporují-li základním principům rodinného práva¹⁷².

Manželskou smlouvu lze kdykoli změnit nebo ukončit dohodou manželů. Dohoda o změně nebo ukončení manželské smlouvy se uzavírá ve stejné podobě jako samotná manželská smlouva. Jednostranné odmítnutí plnění manželské smlouvy není povoleno¹⁷³. Na žádost jednoho z manželů může být manželská smlouva pozměněna nebo ukončena rozhodnutím soudu z důvodů a způsobem stanoveným OZ pro změnu a ukončení smlouvy¹⁷⁴. Platnost manželské smlouvy je ukončena okamžikem ukončení manželství s výjimkou těch povinností, které stanoví manželská smlouva na dobu po ukončení manželství¹⁷⁵.

Soud může uznat manželskou smlouvu jako zcela nebo zčásti neplatnou z důvodů neplatnosti ujednání stanovených v OZ¹⁷⁶. Mezi důvody neplatnosti patří například zrušitelné a neplatné transakce, uzavření transakce plně nesvéprávným občanem. Soud může rovněž na žádost jednoho z manželů prohlásit manželskou smlouvu za zcela nebo zčásti neplatnou, pokud podmínky smlouvy staví tohoto manžela do mimořádně nevýhodného postavení. Podmínky manželské smlouvy, které porušují požadavky na obsah manželské smlouvy, jsou neplatné¹⁷⁷.

---

¹⁷¹ čl. 42 RZ odst. 2

¹⁷² čl. 42 RZ odst. 3

¹⁷³ čl. 43 RZ odst. 1

¹⁷⁴ čl. 43 RZ odst. 2

¹⁷⁵ čl. 43 RZ odst. 3

¹⁷⁶ čl. 44 RZ odst. 1

¹⁷⁷ čl. 44 RZ odst. 2

8 Zánik a vypořádání společného jmění manželů

8.1 Zánik a vypořádání společného jmění manželů – česká úprava

Společné jmění manželů zaniká zásadně zánikem manželství a z důvodů stanovených jen zákonem¹⁷⁸. Manželství zaniká smrtí jednoho z manželů¹⁷⁹ nebo rozvodem¹⁸⁰, přičemž stejné účinky má prohlášení za mrtvého¹⁸¹, zdánlivé¹⁸² a neplatné manželství¹⁸³. Za trvání manželství může k zániku SJM dojít jen ve výjimečných případech:

- soudním výrokem o propadnutí majetku některého z manželů podle ustanovení § 52 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku;
- prohlášením konkurzu podle § 268 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákoníku.

Smluvený režim neznamena zánik společného vlastnictví manželů v případě, že jde o jeho rozšíření nebo zúžení. Režim oddělených jmění a režim vzniku SJM ke dni zániku manželství mají specifické účinky a SJM může neexistovat. Pokud došlo k zániku SJM po zániku manželství nebo během manželství, musí dojít k jeho vypořádání. NOZ uvádí, že likvidace společných povinností a práv se realizuje jejich vypořádáním v případě zrušení nebo zániku společného majetku, anebo zúžení jeho stávajícího rozsahu. Dokud není společné jmění vypořádáno, použije se pro něj ustanovení občanského zákoníku o společném jmění¹⁸⁴.

Zákon chrání práva třetích osob při vypořádání SJM tím, že se třetí osoba, jejíž právo bylo tímto procesem porušeno, může domáhat, aby soud stanovil, že vypořádání vůči ní je neúčinné¹⁸⁵. Dále zákon doplňuje, že vypořádání dluhu má účinky jen mezi manžely¹⁸⁶. Nehledě na časové období svého sepsání má dohoda o vypořádání právní sílu pouze ke dni, kdy bylo SJM zúženo, zrušeno nebo zaniklo. Je-li předmětem dohody věc, která podléhá zápisu do veřejného seznamu, smlouva nabývá účinnosti v té části až okamžikem, kdy je

---

¹⁷⁸ § 754 NOZ

¹⁷⁹ § 764 NOZ odst. 1

¹⁸⁰ § 755 NOZ

¹⁸¹ § 71 NOZ odst. 2

¹⁸² § 677 NOZ

¹⁸³ § 680 NOZ

¹⁸⁴ § 736 NOZ

¹⁸⁵ § 737 NOZ odst. 1

¹⁸⁶ § 737 NOZ odst. 2

tato věc zapsána do seznamu¹⁸⁷. Uvedená dohoda se může týkat pouze části práv a povinností manželů ve vztahu k jejich majetku¹⁸⁸. Dohoda o vypořádání musí být uzavřena písemně v případech, kdy byla uzavřena během období manželství nebo kdy je předmětem smlouvy věc, u které vyžaduje písemnou formu i smlouva o převodu vlastnického práva¹⁸⁹. Pokud dohoda o vypořádání nevyžaduje písemnou formu, musí jeden z manželů na žádost druhého z manželů zaslat potvrzení o vypořádání společného majetku¹⁹⁰. Výše uvedená ustanovení se týkají situace, kdy dochází k porozumění mezi manžely a ti dospěli ke vzájemné dohodě. Pokud se nemohou dohodnout, mohou se obrátit na soud¹⁹¹.

Jsou-li okolnosti takové, že manželé do tří let po zániku společného vlastnictví nebo jeho zúžení a zrušení nevyřešili otázku rozdělení nabytého majetku ani dohodami, ani u soudu, má se za to, že jejich majetek bude rozdělen následovně.

- Hmotné movité věci jsou ve vlastnictví toho z nich, kdo je pro potřebu svou, své rodiny nebo rodinné domácnosti výlučně jako vlastník užívá.
- Ostatní hmotné movité věci a věci nemovité jsou v podílovém spoluvlastnictví obou a jejich podíly jsou stejné, ostatní majetková práva, pohledávky a dluhy náleží společně oběma a jejich podíly jsou stejné¹⁹².

Zákon dále stanoví následující pravidla pro případ, že manželé nebo bývalí manželé nedospějí k dohodě nebo nelze použít výše uvedená ustanovení zákona.

- Podíly manželů na vypořádávaném jmění jsou stejné.
- Každý z manželů nahradí to, co ze SJM bylo vynaloženo na jeho výhradní majetek.
- Každý z manželů má právo žádat, aby mu bylo nahrazeno, co ze svého výhradního majetku vynaložil na SJM.
- Budou zohledněny potřeby nezletilých dětí.
- Přihlédne se k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, zejména jak pečoval o děti a o rodinu.

---

¹⁸⁷ § 738 NOZ odst. 1

¹⁸⁸ § 738 NOZ odst. 2

¹⁸⁹ § 739 NOZ odst. 1

¹⁹⁰ § 739 NOZ odst. 2

¹⁹¹ § 740 NOZ

¹⁹² § 741 NOZ písm. a, b, c

- Přihlédne se k tomu, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do SJM¹⁹³.

Při úhradě toho, co bylo použito ze společného majetku na osobní majetek jednoho z manželů nebo naopak, je zohledněn rozdíl mezi cenou, za kterou byl majetek pořízen v den pořízení a cenou v době, kdy došlo k vypořádání SJM¹⁹⁴.

8.2 Zánik a vypořádání společného jmění manželů – ruská úprava

Společný majetek manželů může být kdykoli ukončen rozdělením jak během manželství, tak po rozvodu. Právní důvody pro ukončení režimu společného jmění manželů jsou:

- ukončení manželství (smrt nebo prohlášení manžela/manželky za mrtvého/mrtvou nebo rozvod)¹⁹⁵;
- neplatné manželství¹⁹⁶;
- uzavření manželské smlouvy zavádějící odlišný právní režim pro majetek manželů¹⁹⁷.

Ke změně a úplnému nebo částečnému ukončení právního režimu společného jmění manželů může dojít v důsledku vypořádání jejich společného majetku nebo přeměny společného vlastnictví na oddělené nebo sdílené vlastnictví bez rozdělení společného majetku. Rozdělení společného jmění manželů lze provést jak během manželství, tak po jeho zrušení na žádost kteréhokoli z manželů, jakož i v případě nároku věřitele na rozdělení společného jmění manželů za účelem vyloučení podílu jednoho z manželů na společném jmění manželů pro uspokojení potřeb věřitele¹⁹⁸.

Společný majetek manželů lze rozdělit mezi manžely na základě jejich dohody. Dohoda o rozdělení společného majetku, který manželé získali během manželství, musí být notářsky ověřena¹⁹⁹. V případě sporu bude rozdělení společného jmění manželů i určení podílů manželů na tomto jmění provedeno soudem. Při rozdělení společného jmění manželů určí soud na žádost manželů, který majetek je předmětem převodu na každého

---

¹⁹³ § 742 NOZ odst. 1 písm. a, b, c, d, e, f

¹⁹⁴ § 742 NOZ odst. 2

¹⁹⁵ čl. 16 RZ

¹⁹⁶ čl. 27 RZ

¹⁹⁷ čl. 42 RZ

¹⁹⁸ čl. 38 RZ odst. 1

¹⁹⁹ čl. 38 RZ odst. 2

z manželů. V případě převodu majetku na jednoho z manželů, jehož hodnota přesahuje podíl, který mu náleží, může být druhému z manželů přiznáno odpovídající peněžité nebo jiné vyrovnání²⁰⁰.

Soud může uznat majetek nabytý každým z manželů během doby jejich rozluky po ukončení rodinných vztahů (de iure manželství trvá) jako majetek každého z nich²⁰¹. Položky zakoupené výhradně pro potřeby nezletilých dětí (oblečení, obuv, školní a sportovní potřeby, hudební nástroje, dětská knihovna atd.) nepodléhají rozdělení a jsou převedeny bez náhrady manželovi, se kterým děti žijí. Vklady manželů na úkor společného jmění manželů jménem jejich společných nezletilých dětí se považují za vklady těmto dětem a nejsou brány v úvahu při dělení společného jmění manželů²⁰².

V případě rozdělení společného jmění manželů během manželství tvoří ta část společného jmění manželů, která nebyla rozdělena, a také majetek, který manželé získali během manželství v budoucnu, společný majetek manželů²⁰³. Tříletá promlčecí lhůta se vztahuje na nároky manželů na rozdělení společného jmění manželů, jejichž manželství bylo zrušeno²⁰⁴. Pokud je společný majetek manželů rozdělen a jsou určeny podíly na tomto majetku, jsou podíly manželů uznány jako stejné, pokud dohoda mezi manžely nestanoví jinak²⁰⁵. Soud má právo se odchýlit od zásady rovnosti podílů manželů na jejich společném majetku na základě zájmů nezletilých dětí a (nebo) na základě pozoruhodného zájmu jednoho z manželů, zejména v případech, kdy druhý z manželů neměl příjem z pochybných důvodů nebo utratil společný majetek manželů na úkor zájmů rodiny²⁰⁶. Společné dluhy manželů při rozdělení společného jmění manželů jsou rozděleny mezi manžely v poměru k podílům, které jim byly uděleny²⁰⁷. Obecně se považují za rovnocenné.

---

²⁰⁰ čl. 38 RZ odst. 3

²⁰¹ čl. 38 RZ odst. 4

²⁰² čl. 38 RZ odst. 5

²⁰³ čl. 38 RZ odst. 6

²⁰⁴ čl. 38 RZ odst. 7

²⁰⁵ čl. 39 RZ odst. 1

²⁰⁶ čl. 39 RZ odst. 2

²⁰⁷ čl. 39 RZ odst. 3

9 Srovnání úpravy majetkového společenství manželů v českém právu a v ruském právu

9.1 Srovnání předpokladů vzniku a zániku majetkového společenství manželů

V České republice obsahuje ustanovení o vzniku manželství nový občanský zákoník ve druhé části, věnující se rodinnému právu. NOZ uvádí definice a hlavní principy uzavření platného manželství. Bez ohledu na to, že je v NOZ manželství upraveno jako trvalý svazek muže a ženy, existuje doplnění zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, které doplňuje, že osoby vstupující do manželství mohou být stejného pohlaví.

Stejně jako normy nového občanského zákoníku v České republice, i v Ruské federaci občanský zákoník stanoví, že společné jmění manželů vzniká jen uzavřením manželství. Právní normy obou států má jistotu, to je jedinou podmínkou pro vznik SJM. Na rozdíl od české právní úpravy ruská legislativa nepředpokládá uvedení definice manželství a normy týkající se právní regulace institutu manželství nejsou sjednocené v jedné právní kodifikaci. Právní úprava SJM existuje navíc i v ruském rodinném zákoníku. RZ jasně vymezuje, že manželství je dobrým souhlasem muže a ženy, žádné výjimky zde neexistují. V Ruské federaci není možné uzavřít sňatek mezi osobami stejného pohlaví. Bohužel tomu brání ještě homofobní politika státu a různá opatření proti LGBT komunitě, například ruský zákon proti LGBT propagandě²⁰⁸.

Stejně jako v Česku, i v Rusku je věková hranice pro uzavření manželství stanovena na 18 let věku. Z tohoto ustanovení existují další výjimky – v ČR je povoleno uzavření sňatku osobou, která dosáhla 16 let, tuto otázku řeší jen soud. V Rusku též, ale spadá to do kompetence orgánu místní správy. Z uvedené výjimky v ruském právu existuje další výjimka, která stanoví, že každý subjekt může přijmout zákon, který umožní osobám mladším 16 let uzavřít manželství. K právní úpravě institutu manželství tak kromě občanského a rodinného zákoníku v Rusku mohou přibýt i jiné zákony dalších subjektů.

Dalším rozdílem jsou platné formy sňatku. V ČR existuje občanská a církevní forma sňatku a v RF je přiznán jen občanský sňatek.

---

²⁰⁸ Федеральный закон № 195/2001 Собрание законодательства РФ Кодекс РФ об административных правонарушениях [online]. [цит. 2020-11-26]. Доступно из КонсультантПлюс: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34661/f385ab5d34de901b2e5f3d08ac0b454481377d6a/. Ст. 6.21.

Okolnosti bránící uzavření manželství v ČR a RF jsou téměř stejné. K těmto okolnostem patří:

- nezletilost osoby s některými výjimkami;
- zákaz uzavření sňatku s více než jednou osobou (zásada monogamie);
- omezená svéprávnost;
- příbuzenství, poručenství a pěstounství.

Dalším významným rozdílem je počet zákonem stanovených režimů SJM. V Rusku jsou platné jen dva režimy: zákonný a smluvený. V ČR k těmto režimům existuje navíc soudní. Občanský zákoník umožňuje manželům uzavřít manželskou smlouvu. Takové právo odpovídá dispozitivní zásadě soukromoprávních norem.

Zánik a vypořádání majetkového společenství manželů v českém právním řádu reguluje NOZ, v ruském jsou podrobně upraveny normami RZ. V právní úpravě obou států je nicméně skutečně stanoveno, že manželé mohou vypořádat společný majetek jak během manželství, tak po jeho zániku. Obecně v české legislativě platí, že dokud společné jmění není vypořádáno, použije se pro něj ustanovení NOZ o společném jmění. Společná práva a povinnosti manželů v ČR ve vztahu ke společnému majetku zanikají v případě zrušení nebo zániku společného majetku či zúžení jeho stávajícího rozsahu. Manželé mohou uzavřít dohodu o vypořádání společného majetku, ale pokud mezi nimi nedojde k dohodě, rozdělení společného majetku provede soud. Stejně pravidlo platí i pro ruskou právní úpravu majetkového společenství manželů. Český zákon nevyžaduje povinnou písemnou formu pro dohodu o vypořádání, ale písemná forma je povinná v případě, že dohoda byla uzavřena během manželství nebo se týká věcí, kde vyžaduje písemnou formu převod vlastnického práva. V RF taky existuje možnost rozdělení SJM na základě dohody mezi manžely. Dohoda dle ruského zákona musí mít povinnou písemnou formu a musí být notářsky ověřena.

V českém občanském právu je pro vypořádání SJM v případě jeho zániku, zrušení nebo zúžení stanovena tříletá zákonná lhůta, která začíná po zániku, zrušení nebo zúžení společného vlastnictví manželů. Během uvedené lhůty se manželé mají dohodnout na rozdělení společného majetku nebo se obrátit na soud. Po uplynutí tříleté lhůty nastane nevyvratitelná právní domněnka a budou platit ustanovení § 741 NOZ. V ruské právní úpravě obdobná norma neexistuje.

Zákonná ustanovení o běhu promlčecí lhůty v české a ruské právní úpravě jsou stejná:

- promlčecí lhůta počíná běžet po zrušení manželství²⁰⁹;
- promlčecí lhůta je tříletá²¹⁰.

V České republice tedy existují tři zákonné způsoby, jak rozdělit společné jmění manželů:

- po vzájemné dohodě mezi manželi;
- rozhodnutím soudu;
- uplatněním zákonné domněnky.

V Ruské federaci existují také tři způsoby, jedním z nichž je nepopulární manželská smlouva, dále také vzájemná dohoda mezi manželi a rozhodnutí soudu.

9.2 Srovnání zákonné úpravy společného jmění manželů

Úprava předmětu společného jmění manželů v české a ruské právní legislativě má zcela obdobné rysy a zakládá se na společných zásadách soukromoprávních norem. Pro vznik zákonného režimu SJM platí, že společné vlastnictví manželů vzniká okamžikem uzavření sňatku a že do předmětu v tomto případě spadá veškerý majetek, který manželé nebo jeden z nich nabyli za dobu trvání manželství, vč. jejich dluhů. Podíly manželů v zákonném režimu na společných aktivech a pasivech jsou stejné, pokud zákon nestanoví jinak nebo se manželé nedohodli jinak, např. uzavřením manželské smlouvy. Občanský zákoník, jak český, tak ruský, chrání práva slabší strany, která v manželství nepracuje, ale pečuje o domácnost a/nebo děti. Předmět společného vlastnictví manželů musí odpovídat zásadě *res extra commercium*, což znamená, že taková věc nemusí být vyloučena z obchodování.

Struktura SJM v zákonném režimu je téměř stejná, ale v ruském právu není sjednocena a je upravena jak normami OZ, tak normami RZ, zatímco v českém právním řádu jsou normy občanského a rodinného práva unifikovány a nový občanský zákoník obsahuje všechna ustanovení o SJM. Další zvláštností je, že RZ neobsahuje pojem „zisk“ a zobecňuje tento pojem do kategorií „hotovostní příjem a další platby“. Obsah SJM je

---

²⁰⁹ § 646 NOZ, čl. 38 RZ odst. 7

²¹⁰ § 629 NOZ odst. 1, čl. 38 RZ odst. 7

v českém zákonu upraven přesněji, zákon do SJM zahrnuje rozdílně zisky, plat a pohledávky, zatímco v RF zákon tyto položky nerozděluje.

Aktiva SJM tvoří veškerý majetek manželů, pasiva představují jejich dluhy. Český a ruský zákon nečlení majetek přímo do aktiv a dluhy do pasiv, ale právní doktrína takové členění obvykle přijímá. Ruský občanský zákoník na rozdíl od českého podrobněji definuje pojem majetek, ale podstata je stejná. Zvláštnost ruského zákonodárce spočívá v tom, že dává přednost detailnějšímu vymezení pojmu. Český zákonodárce je naopak lakoničtější, což nicméně nezhoršuje smysl zákona. NOZ upravuje obsah majetku a dluhů společného jmění manželů, zatímco v Ruské federaci tuto právní úpravu obsahuje jen RZ a obecné úpravy majetku osoby upravuje OZ.

Dalším principem, který se promítá do české a ruské legislativy, je tzv. antrags princip, který říká, že pokud byl během manželství pořízen majetek, který podléhá zápisu do katastru nemovitostí a vlastnické právo k němu bylo registrováno jedním manželem, automaticky nabývá stejná práva i druhý manžel. Česká a ruská soudní praxe vyjadřují v této věci stejný názor.

Soudní spory o rozdělení společného vlastnictví manželů, v nichž jeden z manželů podniká, jsou velmi časté. Česká soudní praxe například klade důraz na to, že pohledávka manžela-podnikatele, která mu vznikla před uzavřením manželství, je jeho výlučným vlastnictvím, i když splnění obdržel během manželství. Česká judikatura klade důraz na odlišení omezeného postavení manžela v rodinných vztazích a neomezeného postavení subjektu, který má práva a povinnosti ve společnosti. Zisk z podnikání je součástí SJM, ale pokud má manžel podnik ve výlučném vlastnictví, veškerý majetek pořízený z výnosu je výlučným majetkem tohoto manžela. Z pravidla platí výjimka – pokud byl zisk investován do podniku, jedná se o vnos ze SJM. V Rusku je pohled na zisk získaný z podnikání jedním manželem stejný, ačkoli se v ruském právu pod pojmem zisk rozumí příjem. Jde ale o jednu složku SJM.

Zákon pečlivě řeší otázku příjmů z podnikání, a pokud pohledávka vznikla v době manželství, a příjem dorazil až po ukončení manželství, neznamená to, že není součástí SJM. Ruská soudní praxe se zaměřuje na okamžik zaplacení příjmu v důsledku podnikatelské činnosti jednoho z manželů, kdy má druhý manžel nárok na polovinu z příjmu, ačkoli byl zaplacen až po rozvodu.

České občanské právo rozlišuje osobní, obecné a společné dluhy. V České republice mají manželé obecně stejné podíly na závazcích a v případě úhrady dluhu je nutné pochopit, o jaký dluh se jedná a byly-li na jeho úhradu použity výlučné prostředky jednoho z manželů. V Ruské federaci je klasifikace dluhů stejná a podíly na dlužích též.

Zákony obou států chrání jak práva věřitelů, tak i toho z manželů, kdo o dluhu nevěděl nebo neposkytl souhlas, pokud dluh překračuje míru majetkových poměrů manžela, který ho převzal osobně. V Rusku neexistuje jednotný přístup k rozdělení dluhu v případě rozvodu, pokud byl v době trvání manželství závazek převzat jedním manželem, například smlouva o půjčce. Obvykle se v soudní praxi objevuje názor, že závazek se převádí na toho manžela, který ho převzal, a druhý mu musí uhradit polovinu.

Co se týče výlučného majetku manželů, český zákon používá pojem „osobní potřeba“, ale přesně jej nedefinuje a jeho obsah není jednoznačný. Zákon zároveň nestanoví otázku vyjádření souhlasu druhého z manželů k okamžiku pořízení osobních věcí. Předpokládá se, že to závisí na ceně pořízené věci. Věci, které slouží k povolání jednoho z manželů, nejsou uvedené v NOZ jako výlučné. Soudní praxe řeší otázku rozdělení cenných osobních věcí tak, že manžel musí nahradit druhému, co bylo na věc ze SJM vynaloženo. Ruská právní úprava pojem „osobní věc“ nedefinuje, ale RZ uvádí některé osobní věci a přímo uvádí, že drahocenné věci jimi nejsou. Specifikem ruského zákona je stanovení právním předpisem, že věci pořízené pro potřeby nezletilých dětí jsou vyloučeny ze SJM. Pojem „drahocenná věc“ ruský zákon nedefinuje.

9.3 Srovnání správy společného jmění manželů

Důležitou otázkou v právní úpravě společného majetku je správa společného jmění manželů. Český občanský zákoník dává možnost manželům společně se podílet na správě společného vlastnictví, pokud se nedohodnou jinak. Manželé mají stejná vlastnická práva vůči společnému jmění. Často během manželského života dochází k situaci pořízení majetku nad rámec přiměřené ceny nebo začátku podnikání jednoho z manželů. Zákon chrání práva manželů a vyžaduje jako záruku majetkové právní bezpečnosti jeho souhlas. Dále se manžel, jehož právní zájem byl porušen, může obrátit na soud. Obdobný princip rovnosti manželů na společné správě platí v Rusku. Vždy při nakládání se společným majetkem platí domněnka, že existuje souhlas druhého manžela. Ruský zákon zdůrazňuje, že pokud se jedná o transakci, která podléhá státní registraci nebo vyžaduje souhlas ověřený u notáře, musí být takový souhlas notářsky ověřen a mít písemnou formu.

9.4 Srovnání smluvní modifikace majetkového společenství manželů

Smluvní režim je založen na zásadách rovnosti manželů, dispozitivnosti a autonomie vůle subjektu občanského nebo rodinného práva. V České republice i v Ruské federaci se k formě manželské smlouvy vyžaduje notářské ověření a písemná forma. Pokud nejsou požadavky na formu manželské smlouvy splněny, smlouva se považuje za neplatnou. NOZ dovoluje uzavírat jak manželské, tak předmanželské smlouvy. Právní účinky manželské smlouvy se vztahují na stávající majetek i budoucí. Změna smlouvy je možná v případě dohody manželů a rozhodnutím soudu. Stejná normativní ustanovení platí i v ruské právní úpravě. Elektronická evidence manželských a předmanželských smluv se vede jak v České republice, tak v Ruské federaci. V RZ právní úprava též umožňuje uzavírat manželské a předmanželské smlouvy, které podléhají notářskému ověření a musejí mít povinnou písemnou formu.

Právní ustanovení týkající se obsahu manželské smlouvy jsou téměř stejná. Český občanský zákoník podrobněji upravuje obsah manželské smlouvy, zatímco rodinný zákoník jen vyjmenuje některé položky a doplňuje „*a rovněž zahrnout do manželské smlouvy veškerá další ustanovení týkající se majetkových vztahů manželů*“, a ponechává tento seznam poměrně otevřený. Rodinný zákoník vylučuje z obsahu manželské smlouvy práva a povinnosti ve vztahu k dětem, zatímco NOZ umožňuje zahrnout správu obydlí nezletilých dětí. Ruská právní úprava podrobněji upravuje, čeho se manželská smlouva dotknout nesmí, a rozšiřuje tato ustanovení na jiné výjimečné případy.

10 Závěrečné shrnutí

Tato bakalářská práce je zaměřena na komparaci právní úpravy společného jmění manželů v České republice a v Ruské federaci. V obou zemích měly na vývoj právního institutu manželství a majetkového společenství manželů značný vliv různé historické aspekty, například náboženství, politické změny, vč. změn vlád a jejich politického názoru na rozvoj státu, a geografické rozložení. Vývoj české a ruské právní legislativy významně ovlivňovala recepce římského práva, a proto vykazují stejné základní prvky. Kromě toho patří české i ruské právo do kontinentálního právního systému, který vylučuje soudcovskou normotvorbu a vychází z psaných norem práva a jejich kodifikace.

V České republice konsolidace přinesla změny v občanském a rodinném právu. Nový občanský zákoník sjednotil tyto právní oblasti do jednoho právního předpisu. V Ruské federaci naopak existují dva právní předpisy upravující institut SJM – občanský a rodinný zákoník. Občanský zákoník obsahuje obecná ustanovení o společném majetku manželů, ale hlavní a detailní právní úprava tohoto institutu je zakotvena v RZ. Právo v Rusku se často mění a hlavní zákony použité v textu práce byly přijaty zejména v 90. letech minulého století, zatímco v České republice je zřejmá stabilita hlavních regulačních právních aktů.

Bylo jednoznačně rozhodnuto, že jediným možným právním základem pro vznik společného jmění manželů je uzavření platného manželství. V Rusku je možná jen občanská forma sňatku, zatímco v Česku je povolena i církevní. Jednou z hlavních podmínek uzavření sňatku je dosažení zletilosti (18 let), ale existují výjimky. V ČR může osoba uzavřít sňatek až po dovršení 16 let, zatímco v Rusku je výjimka výraznější – zákon některých subjektů RF dovoluje snížit i výjimečnou věkovou hranici. Otázka přípustnosti zůstává otevřená, protože občanské právo vědomě stanovilo pojem způsobilosti k právním úkonům a často není možné posoudit připravenost osob mladších 16 let uzavřít manželství a nabýt související práva a povinnosti.

V České republice spolu s manželstvím existuje institut registrovaného partnerství, jenž umožňuje osobám stejného pohlaví uzavřít manželství. V Rusku tato instituce chybí, což je přímé porušení základních práv a svobod lidí.

Obecně má zákonný režim společného jmění manželů v Ruské federaci a v České republice podobné rysy. V České republice zákon podrobně upravuje předmět režimu

společného vlastnictví manželů a věnuje značnou pozornost aspektům výlučného vlastnictví každého z nich. V rodinném zákoníku je předmět regulován abstraktně a zákonodárce často používá výčty v člancích a na konci ponechává seznam otevřený. Význam právní úpravy je nicméně stejný – vše, co manželé během manželství získali, je jejich majetkem. Podíly manželů na společném majetku jsou stejné, ledaže by mezi nimi byla uzavřena manželská smlouva nebo bylo jinak stanoveno zákonem.

Specifikem české regulace je existence nevyvratitelné právní domněnky, kdy manželé musejí do tří let od rozvodu podat návrh soudu, aby společný majetek vypořádal. V Rusku platí zvláštní situační norma, kdy soud může na žádost manželů, kteří žijí odděleně a jejichž rodinný život se ve skutečnosti zastavil, rozhodnout o ukončení režimu společného majetku po dobu jejich rozluky.

Judikatura České republiky, ačkoli není pramenem práva, významně doplňuje některé oblasti, v nichž zákonodárce neposkytl objasnění v občanském zákoníku, například ve věci týkající se drahých nebo osobních věcí manželů. V dalších případech může soud odkázat na svá rozhodnutí až do období 90. let minulého století. V Rusku není tato praxe tak rozsáhlá snad proto, že jsou zákony dost proměnlivé. Charakteristickým rysem české regulace je, že normy NOZ samostatně zmiňují, že pokud jeden z manželů začne podnikat, je při prvním užívání významné části společného majetku vyžadován souhlas druhého z manželů. V Rusku se takový souhlas automaticky předpokládá, pokud se nejedná například o státní registraci majetku.

Z tohoto závěru nevyplývá, že by norma jednoho ze států byla lepší nebo horší, v úpravě institutu společného jmění manželů v České republice a v Rusku existuje více společného než rozdílného. Je poměrně obtížné najít univerzální způsob regulace instituce společného majetku manželů, kromě toho každý stát prochází svou vlastní výlučnou cestou rozvoje, což se projeví i v jeho právním systému. Studium právních norem týkajících se společného jmění manželů je zárukou jistoty pro lidi, kteří uzavírají manželství například během podnikání. Porovnání právních předpisů pomáhá posoudit možnosti a příležitosti ke zlepšení současné právní úpravy a soudní praxe a pomáhá pochopit, jak právní předpisy v praxi fungují a jaké mezery by měly být vyplněny.

11 Seznam použitých pramenů a literatury

Právní předpisy České republiky

- Zákon č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. Dostupné z Zákony pro lidi: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>
- Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z Zákony pro lidi: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z Zákony pro lidi: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-358>
- Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z Zákony pro lidi: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>
- Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z Zákony pro lidi: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-256>

Právní předpisy Ruské federace

- Конституция Российской Федерации от 12.12.1993. Собрание законодательства Российской Федерации. Доступно из Конституция РФ: <http://www.constitution.ru/10003000/10003000-4.htm>
- Закон № 51/1994 Собрание законодательства Российской Федерации Гражданский кодекс часть 1, с последними изменениями. Доступно из КонсультантПлюс: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5142/
- Закон № 223/1995 Собрание законодательства Российской Федерации Семейный кодекс, с последними изменениями. Доступно из КонсультантПлюс: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_8982/
- Закон № 4462-1/1993 Российская газета Основы законодательства Российской Федерации о нотариате, с последними изменениями. Доступно из КонсультантПлюс: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_1581/
- Федеральный закон № 41/1998 Собрание законодательства РФ О драгоценных металлах и драгоценных камнях. Доступно из КонсультантПлюс: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_18254/

- Федеральный закон № 195/2001 Собрание законодательства РФ Кодекс РФ об административных правонарушениях. Доступно из КонсультантПлюс: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34661/

Judikatura České republiky

- Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 16/04, ze dne 04.05.2005
- K výkladu ustanovení občanského zákoníku o bezpodílovém spoluvlastnictví manželů Nejvyššího soudu České socialistické republiky č. 42/1972
- Rozsudek Nejvyššího soudu 8 Cz 36/69, ze dne 28.11.1969
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1658/98, ze dne 19.04.2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2470/2000, ze dne 16.11.2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1439/2000, ze dne 30.08.2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 700/2004, ze dne 20.07.2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2545/2003, ze dne 24.02.2005
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1642/2004, ze dne 29.06.2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1076/2006, ze dne 17.06.2008
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2779/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1506/2013, ze dne 25.03.2015
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1433/2015, ze dne 21.04.2015
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 5/2016-321, ze dne 20.09.2017
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 820/2017, ze dne 8.07.2017
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1636/2019, ze dne 18.09.2019

Judikatura Ruské federace

- Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 1 (2020), опубликовано не было
- Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 1 (2019), опубликовано № 10, октябрь 2019, Бюллетень Верховного Суда РФ
- Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 2 (2018), опубликовано № 4, апрель 2019, Бюллетень Верховного Суда РФ

- Определение Верховного Суда Российской Федерации № 46-КГ18-30 от 7 августа 2018
- Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 2 (2017), опубликовано № 6, июнь 2018, Бюллетень Верховного Суда РФ
- Определение Верховного Суда Российской Федерации № 57-КГ17-17 от 24 октября 2017
- Определение Судебной коллегии по экономическим спорам Верховного Суда РФ от 5.12.2017 по делу № 306-КГ17-10913, А55-14320/2016
- Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 1 (2016), опубликовано № 12, декабрь 2016, Бюллетень Верховного Суда РФ
- Определение Верховного Суда Российской Федерации № 5-КГ15-81 от 9 августа 2015
- Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 5.11.1998 № 15, опубликовано № 219, 18.11.1998, Российская газета

Česká odborná literatura

- DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 263 s. ISBN 80-86395-70-7.
- DVOŘÁK, Jan a SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 296 s. ISBN 978-80-7357-597-7.
- KADLECOVÁ, Marta, SCHELLE, Karel, VESELÁ, Renata, VLČEK, Eduard. *Dějiny českého soukromého práva*. [Plzeň]: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 279 s. ISBN 978-80-7380-041-3.
- KOPIČKOVÁ, Božena. Tajné zásnuby a sňatky ve středověkých Čechách. *Dějiny a současnost*. 1996, 18(3), 7-11. ISSN 0418-5129.
- KNOLL, Vilém, SCHELLE, Karel, VOJÁČEK, Ladislav. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 704 s. ISBN 978-80-7380-257-8.
- MALÝ, Karel a SIVÁK, Florián. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1918*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1988. 568 s.

- MELZER, Filip a TĚGL, Petr. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek IV, § 655-975 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2016. 991 s. ISBN 978-80-7502-004-8.
- SCHMIER, Petr. *Vývoj institutu manželství a jeho reflexe společenských proměn*. Praha, 2016. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. Vedoucí práce Josef SALAČ. 194 s.
- ROUČEK, František, SEDLÁČEK Jaromír, a spol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl I. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1935. 1192 s. ISBN 80-85963-60-4.
- ŠARMAN, Jan. *Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely*. Praha: ASPI, 2006. 264 s. ISBN 80-7357-216-8.
- ZUKLÍNOVÁ, Michaela a PSUTKA, Jindřich. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů*. Praha: Linde, 2012. 162 s. ISBN 978-80-86131-58-0.

Ruská odborná literatura

- АЛЕКСЕЕВ, Андрей. *Правовое регулирование имущественных отношений супругов в Российской империи*. Челябинск, 2007. Автореферат. 30 с.
- ЗАГОРОВСКИЙ, Александр. *Курс семейного права*. Одесса: Типография акционерного Южнорусского печатного дела, 1909. 573 с. ISBN 5-8078-0091-5.
- ЗАХАРОВ, Алексей. Историческое развитие правового регулирования имущественных отношений супругов в российском праве. *Бизнес в законе*. 2014, 5, 60-67. ISSN 1816-921X.
- КАРТАВЕНКО, Татьяна. История регулирования имущественных отношений супругов в России. *Нотариальный вестник*. 2010, 11, 3-11. ISSN 1819-6624.
- МОМОТОВ, Виктор. *Формирование русского средневекового права в IX-XIV вв.* Монография. Москва: Издательство «Зерцало-М», 2003. 416 с. ISBN 5-94373-062-1.
- НЕВОЛИН, Константин. *Полное собрание сочинений Том 3. История российских гражданских законов. Часть 1. Введение и книга первая о союзах*

семейственных. СПб.: Типография Эдуарда Праца, 1857. 460 с. ISBN 978-59-9899-171-4.

- СЛЕПАКОВА, Алла. *Правоотношения собственности супругов*. Москва: Издательство «Статут», 2005. 444 с. ISBN 5-8354-0298-8.

České internetové zdroje

- Český statistický úřad. *Pohyb obyvatelstva 1.–3. čtvrtletí 2019* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-1-3-ctvrtleti-2019>
- Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský [online]. [cit. 2020-09-17]. Dostupné z beck-online^{start}: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna>
- Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném [online]. [cit. 2020-09-17]. Dostupné z *Zákony pro lidi*: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-265>

Ruské internetové zdroje

- Кодекс законов о браке, семье и опеке от 19.11.1926, СУ РСФСР [online]. [цит. 2020-09-16]. Доступно из Гарант.ру: <http://base.garant.ru/71270856/>
- Кодекс законов об актах гражданского состояния, Брачном, Семейном и Опекунском праве от 16.09.1918, СУ РСФСР [online]. [цит. 2020-09-16]. Доступно из Istmat.info: <http://istmat.info/node/31624>
- Кодекс о браке и семье РСФСР от 30.07.1969, Ведомости ВС РСФСР [online]. [цит. 2020-09-16]. Доступно из *Законы, Кодексы и нормативно-правовые акты Российской Федерации*: <https://legalacts.ru/kodeks/kodeks-o-brake-i-seme-rsfsr-utv/>
- Основы законодательства Союза ССР и союзных республик о браке и семье № 2834-VII от 27.06.1968, Ведомости ВС СССР [online]. [цит. 2020-09-16]. Доступно из *Электронный фонд правовой и нормативно-технической документации*: <http://docs.cntd.ru/document/9003868>
- Свод Законов Российской Империи [online]. [цит. 2020-09-16]. Доступно из *КонсультантПлюс*: <https://civil.consultant.ru/code/>

- ТАСС. *Число разводов в России снизилось на 56 тыс. за 2019 год* [online]. [цит. 2020-03-07]. Доступно на: <https://ria.ru/20200214/1564725046.html>

12 Přílohy

Пříloha A Глава 7. Законный режим имущества супругов

Статья 33. Понятие законного режима имущества супругов

1. Законным режимом имущества супругов является режим их совместной собственности.

Законный режим имущества супругов действует, если брачным договором не установлено иное.

2. Права супругов владеть, пользоваться и распоряжаться имуществом, являющимся совместной собственностью членов крестьянского (фермерского) хозяйства, определяются статьями 257 и 258 Гражданского кодекса Российской Федерации.

Статья 34. Совместная собственность супругов

1. Имущество, нажитое супругами во время брака, является их совместной собственностью.

2. К имуществу, нажитому супругами во время брака (общему имуществу супругов), относятся доходы каждого из супругов от трудовой деятельности, предпринимательской деятельности и результатов интеллектуальной деятельности, полученные ими пенсии, пособия, а также иные денежные выплаты, не имеющие специального целевого назначения (суммы материальной помощи, суммы, выплаченные в возмещение ущерба в связи с утратой трудоспособности вследствие увечья либо иного повреждения здоровья, и другие). Общим имуществом супругов являются также приобретенные за счет общих доходов супругов движимые и недвижимые вещи, ценные бумаги, паи, вклады, доли в капитале, внесенные в кредитные учреждения или в иные коммерческие организации, и любое другое нажитое супругами в период брака имущество независимо от того, на имя кого из супругов оно приобретено либо на имя кого или кем из супругов внесены денежные средства.

3. Право на общее имущество супругов принадлежит также супругу, который в период брака осуществлял ведение домашнего хозяйства, уход за детьми или по другим уважительным причинам не имел самостоятельного дохода.

Статья 35. Владение, пользование и распоряжение общим имуществом супругов

1. Владение, пользование и распоряжение общим имуществом супругов осуществляются по обоюдному согласию супругов.

2. При совершении одним из супругов сделки по распоряжению общим имуществом супругов предполагается, что он действует с согласия другого супруга.

Сделка, совершенная одним из супругов по распоряжению общим имуществом супругов, может быть признана судом недействительной по мотивам отсутствия согласия другого супруга только по его требованию и только в случаях, если доказано, что другая сторона в сделке знала или заведомо должна была знать о несогласии другого супруга на совершение данной сделки.

3. Для заключения одним из супругов сделки по распоряжению имуществом, права на которое подлежат государственной регистрации, сделки, для которой законом установлена обязательная нотариальная форма, или сделки, подлежащей обязательной государственной регистрации, необходимо получить нотариально удостоверенное согласие другого супруга.

Супруг, чье нотариально удостоверенное согласие на совершение указанной сделки не было получено, вправе требовать признания сделки недействительной в судебном порядке в течение года со дня, когда он узнал или должен был узнать о совершении данной сделки.

Статья 36. Имущество каждого из супругов

1. Имущество, принадлежавшее каждому из супругов до вступления в брак, а также имущество, полученное одним из супругов во время брака в дар, в порядке наследования или по иным безвозмездным сделкам (имущество каждого из супругов), является его собственностью.

2. Вещи индивидуального пользования (одежда, обувь и другие), за исключением драгоценностей и других предметов роскоши, хотя и приобретенные в период брака за счет общих средств супругов, признаются собственностью того супруга, который ими пользовался.

3. Исключительное право на результат интеллектуальной деятельности, созданный одним из супругов, принадлежит автору такого результата.

Статья 37. Признание имущества каждого из супругов их совместной собственностью

Имущество каждого из супругов может быть признано судом их совместной собственностью, если будет установлено, что в период брака за счет общего имущества супругов или имущества каждого из супругов либо труда одного из супругов были произведены вложения, значительно увеличивающие стоимость этого имущества (капитальный ремонт, реконструкция, переоборудование и другие).

Статья 38. Раздел общего имущества супругов

1. Раздел общего имущества супругов может быть произведен как в период брака, так и после его расторжения по требованию любого из супругов, а также в случае заявления кредитором требования о разделе общего имущества супругов для обращения взыскания на долю одного из супругов в общем имуществе супругов.

2. Общее имущество супругов может быть разделено между супругами по их соглашению. Соглашение о разделе общего имущества, нажитого супругами в период брака, должно быть нотариально удостоверено.

3. В случае спора раздел общего имущества супругов, а также определение долей супругов в этом имуществе производятся в судебном порядке.

При разделе общего имущества супругов суд по требованию супругов определяет, какое имущество подлежит передаче каждому из супругов. В случае, если одному из супругов передается имущество, стоимость которого превышает причитающуюся ему долю, другому супругу может быть присуждена соответствующая денежная или иная компенсация.

4. Суд может признать имущество, нажитое каждым из супругов в период их раздельного проживания при прекращении семейных отношений, собственностью каждого из них.

5. Вещи, приобретенные исключительно для удовлетворения потребностей несовершеннолетних детей (одежда, обувь, школьные и спортивные принадлежности, музыкальные инструменты, детская библиотека и другие), разделу не подлежат и передаются без компенсации тому из супругов, с которым проживают дети.

Вклады, внесенные супругами за счет общего имущества супругов на имя их общих несовершеннолетних детей, считаются принадлежащими этим детям и не учитываются при разделе общего имущества супругов.

6. В случае раздела общего имущества супругов в период брака та часть общего имущества супругов, которая не была разделена, а также имущество, нажитое супругами в период брака в дальнейшем, составляют их совместную собственность.

7. К требованиям супругов о разделе общего имущества супругов, брак которых расторгнут, применяется трехлетний срок исковой давности.

Статья 39. Определение долей при разделе общего имущества супругов

1. При разделе общего имущества супругов и определении долей в этом имуществе доли супругов признаются равными, если иное не предусмотрено договором между супругами.

2. Суд вправе отступить от начала равенства долей супругов в их общем имуществе исходя из интересов несовершеннолетних детей и (или) исходя из заслуживающего внимания интереса одного из супругов, в частности, в случаях, если другой супруг не получал доходов по неуважительным причинам или расходовал общее имущество супругов в ущерб интересам семьи.

3. Общие долги супругов при разделе общего имущества супругов распределяются между супругами пропорционально присужденным им долям.

Zdroj: КонсультантПлюс